

ZADRUGA.

Glasilo «Zadružne Zveze v Celju».

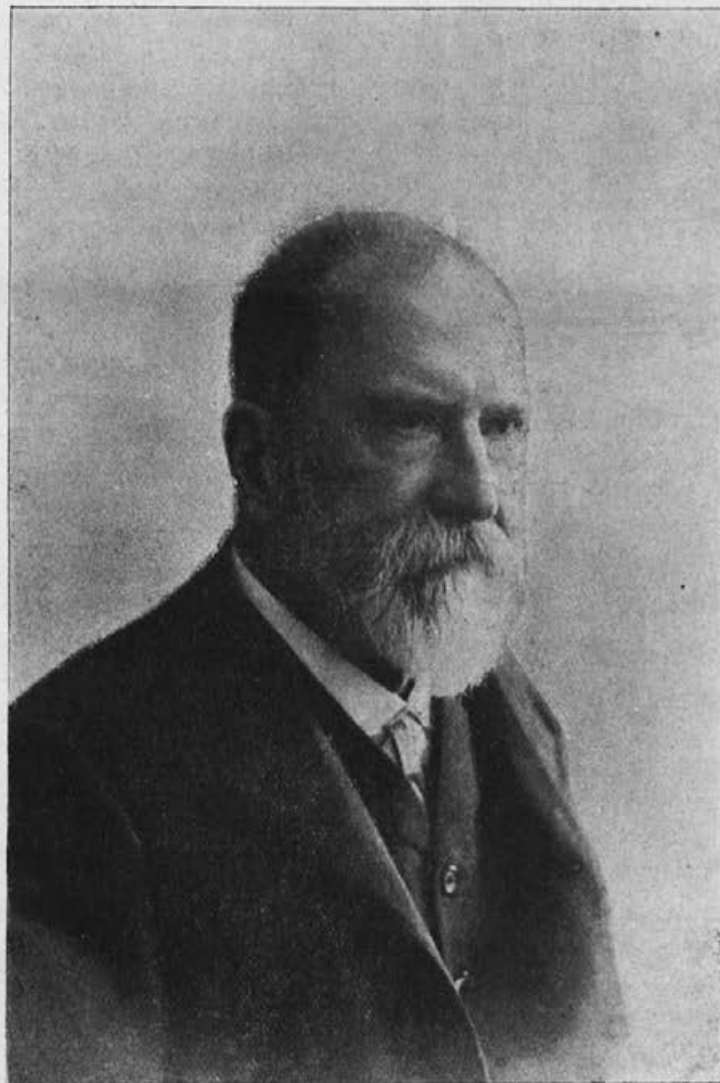
Uredništvo in upravnništvo je v Schillerjevi cesti št. 3, I. nadstropje v Celju. — Dopise blagovolite frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se naj pošilja «Zadružni Zvezi v Celju». — Ponatisi iz «Zadruga» so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir

Izhaja enkrat v mesecu. Zadruga, ki so član Zadružne Zveze v Celju, dobivajo list v dveh izvodih brezplačno. Zadrugniki v Zvezi učlanjenih zadrug, društva in korporacije dobijo list za letno naročnino 2 kroni. Za vse druge naročnike stane list na leto 3 krona.

Cena inseratom je naslednja: za 1 kratno priobčenje ena cela stran 24 K, pol strani 16 K, četrt strani 10 K, osminka strani 6 K. — Za večkratno inseriranje primeren popust po dogovoru. Za 12 kratno inseriranje popust 50 odstotkov.

Mihael Vošnjak.

(K proslavi njegove sedemdesetletnice.)

Mihael Vošnjak.

(K proslavi njegove 70 letnice).

Redkokedaj se nudi Slovencem prilika praznovati sedemdesetletnico moža, kateremu je usojeno do tako visoke starosti javno za procvit slovenskega naroda delovati, moža, kateri je z vsemi duševnimi in telesnimi silami ves čas svojega življenja deloval za neodvisnost, gospodarsko osamosvojenje in ojačenje slovenskega naroda, moža, kateri pač ni hrepenel in tudi ne dosegel gmotnih koristij, visokih častij in odlikovanj, katere v polni meri za svoje delo v dobrobit celokupnega slovenskega naroda zasluži; taka prilika se nam nudi sedaj, ko praznuje oče slovenskega posójlništva Mihael Vošnjak svojo sedemdesetletnico.

Ta velepomemben dogodek je povod, da se v naslednjih vrsticah tega prezasluznega moža spominjamo in v kratkih potezah njegovo življenje, politično ter gospodarsko delovanje orišemo.

Življenjepisne črtice.

V središču divne šaleške doline, ki slovi vsled nadarjenosti, pridnosti in podjetnosti svojih prebivalcev, v lepem trgu Šoštanju, je naš slavljeneec kot sin usnjaria dne 18. septembra 1837. zagledal luč sveta. Šolal se je najprej doma, pozneje je obiskoval normalko v Celju in l. 1850. vstopil v višjo realko v Gradcu. Po dovršeni realki se je posvetil tehničnim študijam in sicer je študiral v Gradcu in zadnje leto na Dunaju, kjer se je pripravljaj na železniško službo. Že na tehniki je kazal izvanredno zanimanje za narodno-gospodarsko vedo s tem, da je poslušal obilo neobveznih predmetov, kakor predavanja o knjigovodstvu, meničnem pravu, poljedelstvu in gozdarstvu.

L. 1857. je dovršil tehniko in se je moral odločiti za svoj bodoči poklic. Izbral si je železniško službo, akoravno ga je njegov profesor matematike pozival, naj se posveti profesuri iz matematike; če bi upošteval ta poziv, bi gotovo postal sloveč profesor, v kateri službi bi pa ne mogel za svoj narod tako delovati, kakor je deloval.

Ko je M. Vošnjak dovršil tehniko, se je ravno gradila železniška proga Ljubljana—Trst in je bil takoj imenovan inženirskim praktikantom za nadzorovanje sekcije Postojna—Logatec na Rakeku. Prevzel je veliko odgovornost in pozneje se je mnogokrat čudil, da je v taki mladosti lahko opravljal tako težavno službo. L. 1838. je bil prestavljen na progo Kufstein—Inomost, ki se je otvorila v tem letu. Svojo spretnost in točnost je sijajno dokazal v usodepolnom letu 1859.

Služboval je v Wörglu, katera postaja je bila največje važnosti za prevažanje avstrijske armade v Italijo: l. 1860. se je otvorila proga Nabrežina—Kormin in je bil v Nabrežino in l. 1862. na Zidani most prestavljen. L. 1866., še le 29 let star, je bil postajenačelnik na Pragerskem, kjer je bilo treba skrbeti za prevažanje avstrijske armade iz Ogerskega na italijansko in češko bojišče. L. 1867. ga je poslalo ravnateljstvo južne železnice na svetovno razstavo v Pariz v to svrhu, da prouči železnični oddelek na razstavi; po povratku v domovino je izdelal temeljit tozadeven referat. Bil je malo časa načelnik postaje v Mürzzuschlagu in je postal l. 1869. načelnik postaje v Zagrebu. Občevanje z najodličnejšimi hrvaškimi voditelji, vzlasti pa dejstvo, da je ugodil želji ljudstva, da na kolo-dvoru slovesno sprejme škofa Strossmayerja, mu je nakopalo sovraštvó Madjaronov, ki so od južne železnice zahtevali, naj ga odstrani iz teritorija ogerske krone. Bil je prestavljen na Dunaj, Trst in Gradec k železničnemu nadzorstvu, kjer je služboval do l. 1879. Istega leta je moral radi bolezni zapustiti železniško službo, kjer ga je čakala sijajna karijera. Koncem l. 1879. se je preselil v Celje in začel na narodno-gospodarskem in političnem polju delovati.

S svojim delom si je pridobil ugled in zapanje pri ljudstvu in bil l. 1884. izvoljen od kmečkih občin celjskega volilnega okraja v deželni, l. 1885. pa tudi v državni zbor, v katerem je do l. 1897. neutrudno in odločno za svoj narod deloval. L. 1887. je ustanovil društvo «Dijaška kuhinja» v Celju, katero društvo je že stotero i stotero dijakov rešilo pomanjkanja in jim omogočilo študije. V l. 1896. mu je nemila smrt ugrabila soprogo; ta krut udarec usode, kakor tudi bolehanje edinega sina Bogumila ga je napotilo, da je odločno odklonil ponujano mu zopetno kandidaturo, dal slovo burnemu političnemu življenju in se preselil v solnčno Gorico, kjer je ugodno podnebje tako ugodno vplivalo na Bogumilovo zdravje, da je popolnoma ozdravel.

Četudi se je umaknil iz političnega pozorišča, četudi je zapustil svojo domovino, zeleno Štajarsko, vendar ni nehal delovati, ampak do dandanašnjega dne deluje čil na duhu in telesu za razvoj in izpolnjenje narodno-gospodarske organizacije na Slovenskem, katero je ustanovil in katero vodi od ustanovitve do dandanašnjega dne. Celó slavljenečovo življenje lahko razdelimo v tri dobe; prva doba traja do l. 1879: temeljita priprava za poznejše javno delovanje, druga doba traja do l. 1897.: delo na političnem in združnem polju, in tretja doba do sedanjosti: delo za razvoj in izpopolnjenje od njega ustanovljene združne organizacije.

Delo na političnem polju.

M. Vošnjak si je pridobil, predno je vstopil v politično življenje ne le temeljito strokovno znanje, s katerim se je odlikoval kot poslanec, posebno v železničnem odseku državnega in deželnega zbora, ampak tudi bogato splošno znanje in, kar je posebno velikega pomena za vsakega v javnosti delujočega človeka, proučil je razmere v vseh krajih slovenske domovine; radi tega se ni čuditi, da je toliko za naš narod dosegel, akoravno je mirno in tiho deloval.

Kot narodni zastopnik je začel odločni boj za doseglo ravnopravnosti Slovencev v javnem življenju in je poleg raznih drugih uspehov pri ministru Pražaku izposloval slovenske vknjižbe v zemlj. knjigah. Boril se je z vso neustraše-

nostjo in odločnostjo proti nemško-liberalni birokraciji, ki je teptala vse pravice Slovencev z nogami; posebno žalostne so bile razmere pri spodnještajarskih sodiščih, kjer so sodili zagrizeni nemško-nacijonalni sodniki brezvestno in brez čuta za pravico. Hudo borbo je imel z dvornim svetnikom Heinricherjem, predsednikom celjskega okrožnega sodišča, katerega proti Slovincem naperjeno delovanje je razkrinkal v državnem zboru in ga pozneje, ko si je ta mož drznil pred porotniki kritikovati politično delovanje M. Vošnjaka, z ovadbo na pravosodno ministrstvo izpodrinil.

Veliko se je trudil M. Vošnjak leta in leta za doseglo savinske železnice; neštivilno težkoč in zaprek je bilo treba premagati, a on se ni ustrašil, temveč od l. 1856.—1882. je uporabljal

Zadrugi dom v Celju.

svoje tehnično znanje in svoj vpliv za to, da se začne graditi savinska železnica. Če bi M. Vošnjak s tako vnemo ne pospeševal savinske železnice, bi savinska dolina bila dandanašnji brez železnice. V deželnem zboru se je posebno tudi potegoval za zgradbo železnice v Slatino in njemu se je zahvaliti, da se je deželni odbor vendarle odločil, da naj se na Grobelnem združi nova proga s progo južne železnice. Istotako se je zanimal za progo iz Polzele v Kamnik.

M. Vošnjak je spoznal velik pomen hranilnic in je skupno z dr. Dečkom in rajnim M. Veršec-om zastavil vse moči za ustanovitev «Južnoštajarske hranilnice» v Celju. Deželni odbor, deželni zbor in namestnik Kübeck so ustanovitev

odklonili, dobro vedoč, da bo tak denarni zavod gospodarsko ojačil slovenski narod in izpodrinil nemški vpliv v okrajih, za katere je ustanovljen, ter okrepil slovenski živelj v Celju. M. Vošnjak pa navzlic temu ni izgubil poguma in je končno pri ministrskem predsedniku Taaffe-ju dosegel dovoljenje za ustanovitev tega zavoda s sedežem v Celju.

Najvažnejše vprašanje za nas Slovence v zadnji dobi je vprašanje celjske gimnazije, katerega vprašanja pravi povzročitelj je M. Vošnjak. Ker je ime Celje daleč zaslovelo za mejami Avstrije in ker je celjska slovenska gimnazija razburjala celo avstrijsko javno mnenje, je pač umestno, da zasledujemo zgodovino tega usode-

polnega vprašanja. Že dr. Josip Vošnjak je v drž. zboru od l. 1879.—1885. skoraj vsako leto zahteval od naučnega ministrstva, da naj se vpelje slovenski jezik kot učni jezik na gimnazijah v Celju in Mariboru. A tedanji naučni minister Konrad se ni mnogo zmenil za to upravičeno zahtevo slovenskih poslancev. M. Vošnjak je takoj pri svojem vstopu v državni zbor uvidel, da potom resolucij ni mogoče ničesar doseči, ampak da se je treba poslužiti drugih sredstev. Potom govorov v zbornici, osobito pa potom dobro premišljene taktike v času, ko je Taaffejevo ministrstvo prišlo v velike stiske, je izvojeval slovenske paralelke na mariborski gimnaziji in dosegel obljubo, da se otvorijo tudi paralelke na celjski gimnaziji, če bodo učni uspehi na mariborski gimnaziji ugodni. Do ustanovitve slovenskih paralelek v Celju ni prišlo, ker je prej Taaffe padel. Po padcu Taaffejevem je nastopilo ministrstvo Windischgratz. M. Vošnjak je nasvetoval, naj slovenski poslanci še nekaj časa ostanejo v Hohenwartovem klubu in se je radi tega Hohenwart zavezal, da doseže pri novi vladi ugodno rešitev celjskega vprašanja. Res je Hohenwart vplival na novo vlado, ki je obljubila ustanoviti slovenske paralelke in že v prihodnji proračun postavila postavko 3000 K za otvoritev prvega razreda.

Nato je nastala strašna burja v nemškem časopisju; vsi naši narodni nasprotniki so besneli radi te vladine obljube. Časniki so pisali, da čaka Vošnjaka mesto dvornega svetnika v trgovskem ministrstvu, ako se uda in ne terja izpolnitve vladine obljube. Navzlic temu je M. Vošnjak naprej deloval in dosegel, da je 19. junija 1895. sprejel proračunski odsek na zahtevo vlade postavko za celjsko gimnazijo, vsled česar je podalo ministrstvo Windischgratz demisijo. Državni zbor je potem 11. julija 1895. sprejel v proračunski debati postavko Celje in se je v jeseni otvoril prvi razred s slovenskim učnim jezikom na celjski gimnaziji. Kot poslanec je skoraj popolnoma sam vzdrževal list «Südsteirische Post» in v njem informiral javnost o naših težnjah v krasno pisanih člankih.

Nesebično in požrtvovalno je deloval M. Vošnjak kot poslanec, koristi slovenskega naroda so mu bile jedin smoter pri vsem delovanju. Najlepša lastnost, katera diči M. Vošnjaka kot politika in katero tako zelo pogrešamo pri v javnosti delujočih možeh, je dosledno, neustrašeno delo za doseg ciljev, katere si je postavil. V politični zgodovini slovenskega naroda zavzema M. Vošnjak častno mesto kot narodni zastopnik in štejemo 12 let njegovega delovanja v poslanski

zbornici kot dobo, v kateri smo mi Slovenci največ dosegli.

Delo na zadružnem polju.

Kar sta za Nemce Schulze-Delitzsch in Raiffeisen, za Italijane Wollemborg, za Čehe Kampelik, to je za nas Slovence Mihael Vošnjak. Kakor so imenovani organizatorji orali ledino na zadružnem polju v svoji domovini in upoštevajoč gospodarske razmere ustvarili razne zadružne organizacije, tako je tudi M. Vošnjak kot organizator in voditelj slovenskega zadružništva na Slovenskem ustvaril mogočno zadružno organizacijo.

Doseči gospodarsko samostojnost in neodvisnost slovenskega naroda, je bil cilj njegovega narodno-gospodarskega dela; ta cilj je skušal doseči potom samopomoči z ustanavljanjem zadrug, v prvi vrsti posojilnic. Misel, da je treba ustanavljati med Slovenci posojilnice, je sprožil dobro desetletje pred Mihaelom Vošnjakom njegov brat dr. Josip Vošnjak; z vso vnemo in vztrajnostjo se je pa M. Vošnjak poprijel tega dela in nam od leta do leta naraščajoče število posojilnic priča o uspešnem delu. Predno je začel M. Vošnjak zadružno delo, je bilo na Slovenskem 7 denarnih zavodov in sicer obrtno pomožno društvo v Ljubljani ter posojilnice v Ljutomeru, Sv. Jakobu v Rožni dolini, Šoštanju, Mozirju, Metliki in Ormožu; še le z njegovim sodelovanjem se prične živahnije delo na zadružnem polju. M. Vošnjak je izdelal uzorna pravila za posojilnice takojmenovanega mešanega ali Vošnjakovega ustroja, ustroja, ki vsebuje načela Schulze-Delitzscha in Raiffeisena, je vpeljal poleg velikih tudi male deleže radi tega, da je pridobil zavodom davčne olajšave zakona z dne 27. decembra 1880 ter uredil celo poslovanje posojilnic.

L. 1881. je ustanovil v kljub velikanskim zaprekam posojilnico v Celju, je več let brezplačno vse posle opravljal in pripomogel k temu, da se je zavod od leta do leta krasno razvijal in da znaša v l. 1906.

njegov denarni promet	12,334.340'08 K
njegov rezervni zaklad	338'270'98 »
njegov čisti dobiček	22.692'34 »

Zadružništvo je čvrsto napredovalo; tako štejemo l. 1890. posojilnic 47
 » 1896. » 117
 » 1900. » 223 (v celjski Zvezi 102) in sedaj l. 1907. okrog 700 zadrug, okrog 500 posojilnic in 200 drugih zadrug (v celjski Zvezi prilično 200 zadrug).

Od l. 1895. se je začelo cepljenje na zadružnem polju in je globoko obžalovati, da nima majhen slovenski narod skupne zadružne organi-

zacije, ampak tudi na tem polju vlada — needinost. Mi vidimo, da v deželah, kjer zadružništvo krasno uspeva, cel narod skupno deluje, kakor na Danskem, v Nemčiji in pri Čehih, a pri nas — to ni mogoče. Temu pojavu je pripisovati, da število posojilnic v Vošnjakovi organizaciji ni tako naglo naraščalo, a napredek se kaže v tem, da se posamezni zavodi od leta do leta ojačujejo in izpopolnjujejo.

M. Vošnjak je spoznal, da je za uspešen razvoj posojilnic neobhodno potrebno, da se iste združijo v Zvezo in je l. 1883. ustanovil za 14 že takrat obstoječih posojilnic društvo »Zveza slovenskih posojilnic v Celju«, katere namen je bil:

- a) Pospeševati sploh napredek denarnih zavodov, kateri so se na podlagi zakona od dne 9. aprila 1873. osnovali na Slovenskem.
- b) Med temi posojilnicami ustvariti opravilno zvezo.
- c) Delati na to, da se letni računi teh posojilnic izdelujejo, oziroma razglasujejo v eni in isti obliki.
- d) Gledati in delati na to, da se v krajih na Slovenskem, kjer se še vkljub potrebi niso ustanovile posojilnice, ustanovijo take prej kot slej.
- e) Pri snovanju novih posojilnic uspešno pomagati.

«Zveza slovenskih posojilnic», najstarejša kmečka zadružna zveza v Avstriji, je poleg teh nalog že davno prej, predno se je sklenil zakon o obligatorični reviziji, vršila revizijo pri svojih članicah. Naraščajoče število članic in razvoj zadružništva v obče je zahteval, da se ta zveza modernizira in sprejme poleg omenjenega delokroga »Zveze slov. posojilnic« in poleg izvrševanja revizij tudi denarno sporavnico za svoje članice, katero je prej vršila deloma celjska posojilnica, deloma drugi zavodi ter da se preustroji v zadrugo z omejeno zavezo. Spet je bil M. Vošnjak isti, ki je leta in leta neumorno za to preustrojenje deloval in l. 1905. vzlic raznim špletkam s krepko pomočjo svojega zvestega vodje pisarne isto izvršil. Ta preustrojena zveza se imenuje »Zadružna Zveza v Celju« in ne združuje samo posojilnice, ampak tudi vse druge vrste zadrug. M. Vošnjak stoji od l. 1883. do dandanašnjega dne na čelu prejšnji »Zvezi slov. posojilnic« oz. sedANJI »Zadružni Zvezi v Celju« in nam velikansko moč v zvezi združenih zadrug najboljšo predočujejo sledeče številke: članice Zadružne Zveze v Celju so imele l. 1906.

denarnega prometa 237 milijonov K,
rezervni zakladi so znašali 3,700.000 K,
čisti dobiček je značal 508.000 K.
vsa aktiva skupaj nad 100,000.000 —

M. Vošnjakova zasluga je, da smo Slovenci med prvimi narodi kar se tiče posojilništva v

Avstriji. da vkljub neznosnim razmeram, v katerih živimo, zaostajamo v tem oziru le za Čehi, medtem ko znatno nadkriljujemo Poljake, Rusine, Hrvate i Srbe, kateri živijo v dokaj ugodnejših razmerah. Upliv delovanja posojilnic pa se vzlasti kaže v tem, da se stekajo v naših denarnih zavodih milijoni in milijoni slovenskega denarja, o katerih nikdo prej niti sanjal ni, da se nudi našemu ljudstvu ugoden in cen kredit in se ga na ta način vodi k gospodarski neodvisnosti in samostojnosti ter, da se čisti dobiček uporablja v dobrodelne in narodne namene. Posojilnice so skoraj v vsakem mestu in trgu postavile krasne narodne domove, prave slovenske trdnjave, v katerih se osredotočuje ves slovenski živelj; posojilnice v najznatnejši meri podpirajo naše srednješolsko in visokošolsko dijaštvo ter skrbe na ta način za naraščaj inteligence, posojilnice pa se tudi spominjajo vseh slovenskih kulturnih in gospodarskih naprav ter iste vzdržujejo, oziroma znatno podpirajo. K vsemu temu delu je bodril Slovence M. Vošnjak; ne le z živo besedo, ampak tudi s peresom, osobito v listu »Zadruga«, ki je izhajal že od l. 1884.—1889., je pospeševal zadružno delo.

Velikega pomena za slov. narod so pa vzlasti posojilnice radi tega, ker so izvrstno delujoče slov. posojilnice največ pripomogle k temu, da se širi zanimanje za zadružništvo na Slovenskem in da ljudstvo vedno bolj in bolj upošteva velik pomen združenja. M. Vošnjak je dosegel, da je »Zveza slov. posojilnic« ustanovila lastno tiskarno, knjigoveznicu in trgovino s papirjem in pisarniškimi potrebščinami, katera podjetja krasno uspevajo in omogočujejo, da vse zadruge vse svoje pisarniške potrebščine od tega podjetja dobivajo. Da dobe ta podjetja lastno streho, se je zgradil po prizadevanju M. Vošnjaka »Zvezni dom«, krasna in svojemu namenu primerna zgradba. Ker bo »Zadružna Zveza« potrebovala vsled svojega razvoja vedno večje pisarniške prostore in skladišča, je ista v tem letu kupila veliko, blizu kolodvora se nahajajočo hišo, bodoči »Zadružni Dom«, za kar se je tudi M. Vošnjak potegoval. Vsa ta gospodarska podjetja in poslopja so spet velikega pomena za ojačenje slovenskega življa v Celju.

Da moremo delovanje M. Vošnjaka na zadružnem polju dostojno oceniti, moramo si predočiti razmere, o katerih je začel svoje narodnogospodarsko delo. V celi Avstriji je takrat gospodarsko delo še celo počivalo, mnogo dežel, vzlasti na jugu, je bilo popolnoma zanemarjenih, ljudstvo ni imelo nobenega zaupanja do teh novotarij, katerim je celo inteligenca nasprotovala, naletel je vzlasti na hud odpor od strani narodnih

nasprotnikov in vlade; vendar ga vse to ni oviralo, ampak je z jekleno odločnostjo pričel svoje delo. Oskrbel je pravila, uredil celo knjigovodstvo, sestavil vse potrebne tiskovine in je, akoravno je moral več ali manj ledino orati in mu niso bile nobene ali zelo malo izkušenj na razpolago, zelo praktično in razmeram primerno uredil svojo organizacijo.

In še sedaj, ko bi po trudapolnem delu potreboval zaslužen počitek, ne miruje, ampak se živo zanima za vse pojave, vestno motri vse dogodke na združnem polju in vkljub vsem nasprotstvom in navalom na «Zadružno Zvezo v Celju» mirno in z uspehi isto vodi do začrtanih ciljev.

Čut hvaležnosti sili nas zadrugarje, da se spominjamo sedaj, ko obhaja oče slovenskih posojilnic svojo sedemdesetletnico, na njegovo delovanje in njegove zasluge za napredek slovenskega naroda na gospodarskem in političnem polju; izrekamo mu najiskrenejšo zahvalo za vse njegovo požrtvovalno delo in ga zagotavljamo naše ljubezni in neomajanega zaupanja. Ker je M. Vošnjak v svoji skromnosti odklonil vsako proslavljanje sedemdesetletnice in se bo ista slavila ob enem, ko bo obhajala ne spomlad «Zadružna Zveza v Celju» svojo 25 in južno-štajarska hranilnica v Celju svojo 20 letnico, naj zadostujejo te vrstice kot izraz hvaležnih čutil slovenskih zadrugarjev.

Dal Bog, da bi slavljenec v isti čilosti, v kateri obhaja redko obletnico, še dolgo vrsto let vodil najstarejšo slovensko zadružno organizacijo v korist slovenskega naroda!

Slovensko združništvo in sodelovanje učiteljstva pri istem.

(Predaval na skupščini Zaveze jugoslov. učiteljskih društev dne 25. avg. 1907 v Radovljici Vlad. Pušenjak, potovalni učitelj »Zadružne Zveze v Celju«.)

Slavna skupščina!

Cenjene dame! cenjeni gospodje!

Izvanredno vesel pojav je, da se v novejšem času širi zanimanje za združništvo po vsem Slovenskem in da inteligenca, osobito učitelji in duhovniki, ki živijo med ljudstvom, ki poznajo njega potrebe in težnje, tako pozornost obračajo združništvu. Že lansko leto na skupščini v Šoštanj se je v debati, ki je sledila krasnemu poročilu o delovanju učiteljstva izven šole, opozarjalo na sodelovanje učiteljstva pri zadrugah in letos je odbor zaveze v prepričanju, da je za-

družništvo za nas Slovence, kot narod, ki obstoji večinoma iz majhnih in srednjih posestnikov, majhnih in srednjih obrtnikov, največjega pomena, postavil poročilo »slovensko združništvo in sodelovanje učiteljstva pri istem« na dnevni red. Čast mi je pred tako odličnimi zastopniki jugoslov. učiteljstva, pred zastopniki stanu, kateri ne le neumorno deluje za povzdigo izobrazbe slov. naroda v šoli in izven šole, ampak tudi v največji meri vrši drobno narodno in drobno gospodarsko delo, o tem predmetu poročati.

Govoril bom o narodno-gospodarskem, pravno-vzgojevalnem in socialnem (družabnem) pomenu združništva, o namenu posojilnic, kmetijskih, mlekarskih, vinarskih in sadjarskih zadrug kot glavnih vrst zadrug, ki pridejo za nas v poštev, o združnih zvezah ter o sodelovanju učiteljstva pri združništvu.

Narodno-gospodarski pomen združništva.

V prvi vrsti pride narodno-gospodarski pomen združništva v poštev. Združništvo omogočuje srednjemu stanu, majhnim in srednjim kmetom in obrtnikom, ki so kot posamezniki gospodarsko slabi in ne morejo z veleposestniki, veleobrniki in velikimi podjetji konkurirati, da združeni dosežejo ugodnosti velikih podjetij in morejo z istimi uspešno tekmovati.

Zadruga deluje uspešno proti kapitalističnim velikim podjetjem in združenjem, kakor ringom, kartelom itd., kateri izkoriščajo svojo denarno premoč in trgovsko znanje napram kmetu in obrtniku proizvajalcu in odjemalcu.

Velika obrtna in trgovska podjetja, kakor tovarne za umetna gnojila, stroje, veletržci itd. se združujejo v takozvane karte in ringe, katerih namen je, svojo moč napram razcepljenemu konsumu izkoriščati, s čemur nastane nevarnost, da se pri določevanju cen, pri pogojih prodaje in oddaje ne upoštevajo dovolj koristi konsumentov oz. producentov kmetov oz. obrtnikov. Kmetijske zadruga tvorijo protitežje proti kartelom itd. in ščitijo prebivalstvo na deželi.

Važno je delovanje zadrug radi tega, ker iste izključujejo predrago in mnogokrat nepošteno delujoče prekupce, mešetarje in barantače, ki izrabljajo nepoznanje tržnih razmer, lahkovernost in mnogokrat gospodarsko odvisnost kmetov v svojo korist in v škodo kmetov.

V zadrugah združeni kmetovalci dobijo vpliv na svetovni trg in tržne cene ter vplivajo potom svojih zastopnikov na zakonodajstvo in dosežejo ugodnejše postave za kmetijstvo.

S tem, da se potom zadrug okrepi srednji stan, se krepijo tudi drugi stanovi, ker kmečki stan je najtrdnjša podlaga vsem stanovom.

Nravno-vzgojevalen pomen zadružništva.

»Vsi za jednega, jeden za vse!« je zadružno geslo, ki jasno pravi, da odgajajo zadruge ljudstvo k skupnosti, k složnemu, skupnemu delu v lastno dobrobit.

Ljubezen do bližnjega je gonilna moč v zadružništvu, za dobičkaželjnost in koristolovje v zadružništvu ni prostora.

»Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!« je zadružno načelo. Zadrugarji iščejo v samopomoči rešitve, začnejo se zavedati, koliko lahko sami z lastno močjo dosežejo, z zaupanjem v lastno moč raste pridnost, podjetnost in samozavest, katere lastnosti spremlja poštenost, vestnost in zdrav gospodarski čut.

Samo-uprava in lastna odgovornost sta temelja, na katerih slonijo zadruge; zadržniki sami upravljajo zadruge z lastno odgovornostjo, kar vpliva odgojevalno na nje.

Gospodarski uspehi zadrug vplivajo odgojevalno na ljudstvo; iz kmečkih vrst izginja nevoščljivost, nezadovoljnost, nevernost, lahkomišelnost, prepirljivost, nekrščanska škodoželjnost, ošabnost in obup ter stopa na njih mesto sreča, zadovoljnost, veselje do dela in čut dolžnosti. Zadruge odvajajo zadržnike od razkošnosti in zapravljivosti ter jih navajajo k varčevanju, skrbnemu gospodarstvu, redu, točnosti in zmernosti.

Nravno vzgojevalno delujejo osobito s tem, da vršijo drobno gospodarsko delo: prireajo predavanja o vseh zadružnih in gospodarskih strokah, občne zборе posameznih zadrug in zadržnih zvez, zadružne shode, gospodarske in zadružne okrajne shode, gospodarske pogovore po vaseh, razstave, poučne tečaje, poučne izlete itd., razširjajo zadružne in druge gospodarske časopise, knjige in brošure ter širijo zanimanje za gospodarsko delo. Potom tega dela napreduje izobrazba, ljudstvo se začne zavedati, kako velika moč leži v složnem, skupnem nastopanju, dobi umevanje za skupne težnje ter nastopa odločno za ugodno rešitev vseh gospodarskih vprašanj.

Zadruge se bojujejo za prevlado poštenih in pravičnih trgovskih načel, ublažujejo skrajno oster gospodarski boj in zahtevajo, da se v sebičnem gospodarskem življenju upoštevajo tudi npravna načela.

Najlepše osvetliuje npravno-vzgojevalno delo zadružništva izrek slavnega agrarnega politika Buchenbergerja, ki pravi: »Novodobno zadružništvo ne vpliva ugodno samo na gospodarsko življenje, ampak tudi na duševno in npravno življenje svojih članov in sicer ne le radi tega, ker je

potreben predpogoj za napredek v duševnem in npravnem oziru povzdiga gospodarskega blagostanja, ampak tudi, ker je članstvo v zadrugi, delo v nji in za njo šola samo-odgoje, požrtvovalnosti in skupnosti in, ker vpliva zadružno skupno delo na zadrugarje in je vspehujuja k podjetnosti in delavnosti. Upanje potom združenja doseči gospodarske ugodnosti, katerim bi se posameznik v svoji osamelosti moral odreči, povzdiguje samozavest in zaupanje v lastno moč.«

Družaben (socijalen) pomen zadružništva.

Neprecenljive vrednosti je tudi socijalni pomen zadružništva. V zadrugah delujejo skupno vsi sloji prebivalstva na deželi brez ozira na stanovske in premoženjske razlike, razlike izobrazbe, veroizpovedanja ali političnega prepričanja; pri skupnem delu drug drugega spoznavajo, ublažujejo se nasprotstva, izvirajoča iz različnih gospodarskih odnošajev ali političnih naziranj, drug drugega začnejo ceniti in se zbliževati in počasi izginja prepad, ki zija med gospodarsko močnejšimi in gospodarsko slabejšimi, med izobraženci in priprostimi ljudstvom. Vse to pa je popolno naravna posledica dela, s katerim so mnogokrat gospodarsko trdni ali izobraženi sloji gospodarsko dvignili cele občine, oz. župnije.

Za povzdigo revnih slojev, osobito delavcev in dninarjev so veliko storile zadruge s tem, da so jim omogočile si pridobiti majhno posestvo oz. lastni dom. S tem so ne le dale dotičnim ugodnejše življenske pogoje, ampak tudi, kar moramo dandanes v dobi velikega pomanjkanja delavskih močij posebej povdarjati, dotičnike nekako priklenile k grudi in odvrnile od bega iz dežele oziroma izseljevanja.

Zadruge skušajo odpravljati razna socijalna zla s tem, da skrbijo za povzdigo telesnega, duševnega in npravnega blagra potom dobroteljnosti. Zadruge so upeljale celo vrsto uredb za pospeševanje dobroteljnosti na deželi kakor bolnišnic, podpornih zavodov za uboge, ljudskih kopelji, blagajn za slučaj smrti, zavarovalnic, uredb za prvo pomoč pri bolezni, otroških vrtcev, nadaljevalnih in gospodinjskih šol, uredb za pospeševanje izobraževalnih društev, ljudskih knjižnic itd.

Posojilnice.

V kratkih potezah sem začrtal važen pomen zadružništva, kateremu je pripisovati veselo dejstvo, da zadružništvo od dne do dne napreduje in je dandanes, čeravno je staro še le polstoletja, razširjeno po celem svetu. Najstarejše zadruge

so kreditne zadruge in sicer po sistemu Schulze-Delitzsch, še le pozneje so se razvile posojilnice Rajfajzovega ustroja. Obupno stanje rokodelcev in kmetov v l. 1846 in v naslednjih letih povzročeno po konkurenci velikih obrtnikov in po slabi letini je privedlo qba človekoljuba do tega, da sta skušala rokodelcem in kmetom pomagati potom samopomoči. Posojilnice Schulze-Delitzschevega ustroja so starejše, Rajfajzen je svoj ustroj še le po dolgoletnih izkušnjah ustvaril. Schulze-Delitzscheve posojilnice so bolj primerne za meščane, osobito trgovce in obrtnike, med tem ko se Rajfajzovke ozirajo na razmere kmečkega prebivalstva. Glavni znaki Rajfajzovk so:

1. Neomejena zaveza t. j. vsak zadružnik jamči z vsem svojim premoženjem za obveznosti zadruge. Zadružnik mora biti vsak posojiljemalec.

2. Omejen delokrog t. j. delokrog zadruge naj obsega večjo občino ali nekaj župnij, nikakor pa ni priporočati da bi celi sodnijski okraj spadali v delokrog Rajfajzovke. To načelo je velepomembno radi tega, ker nudi posojilnica v občini lahko in ugodno priliko za vlaganje hranilnih vlog ter lahko in ugodno priliko za dobavo posojil. Če je posojilnica v občini, se prihrani mnogo stroškov, potov in zamude časa, katera nastane ljudstvu, če je isto prisiljeno posluževati se posojilnice v oddaljenem trgu ali mestu. V občini ljudje drug drugega poznajo, načelstvu so znane ne le vse premoženjske razmere prebivalcev ampak vzlasti njih osebne razmere, njih značaj itd. in se ni bati, da bi dajalo posojila ljudem, ki niso zanesljivi glede kredita in ne kredita vredni in bi s tem spravljalo zavod oz. poroke v nevarnost.

3. Skrb za velike rezerve. Ves čisti dobiček se steka vsako leto v rezervni zaklad in ko je isti dosegel primerno visokost, se še le obresti istega in čisti dobiček prih. let uporablja v dobrodelne namene. Vse posojilnice morajo stremeti za tem, da so kolikor mogoče neodvisne od tujega kapitala in da ne pridejo v slučaju denarnih kriz v neprilike, kajti ravno v časih, ko vlada občna draginja na denarnem trgu, bo gotovo tudi največ ljudij iskalo pomoči pri posojilnicah in, če iste nimajo dovolj lastnih sredstev, bodo mnogokrat le težko oz. pod zelo neugodnimi pogoji ljudstvu pomagale. Skrb za obstoj in napredek zavoda samega in za možnost vzlasti v slabih časih nuditi ljudstvu hitro in ceno pomoč naj navaja k temu, da se skrbi za izdatne rezerve.

4. Posojuje se na osebni kredit proti poroštvu, menice so popolnoma izključene. Pri Rajfajzovkah se naj iščejo posojila za krajšo

dobo, naš zakon z dne 1. jun. 1889. dovoljuje dobo 4 let — v svrhu nakupa živine, umetnih gnojil, semenja, izvršitev kakih popravil itd. Za realni kredit na daljšo dobo so najbolj pripravne hranilnice oz. hipotečne banke, ker je neobhodno potrebno, da se realni kredit, kredit na podlagi imovine posestva, hiš itd., dovoli na daljšo dobo, da je neodpovedljiv in se leto za letom amortizuje t. j. vničuje.

5. Razloček med obrestno mero za hranilne vloge in posojila naj bo kolikor mogoče nizek. Naš že zgoraj imenovani zakon z dne 1. junija 1889. zahteva, da ne sme ta razloček z vsemi drugimi pristojbinami vred znašati več kakor $1\frac{1}{2} \%$. Posojilnica pa poleg tega lahko uspeva, ker opravljajo vsi funkcionarji zadruge, izvzemši blagajnika ali računarja, svoj posel kot častni posel brezplačno. Blagajnik ali računar dobi le za svoje delo in zamudo časa primerno nagrado.

6. Deleži so mali, ne smejo presežati 50 K in se navadno ne obrestujejo; če se pa že obrestujejo, potem ne sme obrestna mera biti višja kakor obrestna mera za hranilne vloge. To načelo je zelo važno, ker se s tem pobija koristolovstvo.

7. Posojilnice skrbe ne le za denarni, ampak tudi za blagovni promet t. j. skupen nakup vseh kmetijskih potrebščin (umetnih gnojil, močnih krmil, semenja, galice itd.) ter skupno prodajo vseh kmetijskih pridelkov. To načelo je našlo mnogo nasprotnikov, a tekom časa so uvideli, da je vse nasprotovanje zastoj. Kateri razlogi so privedli Rajfajzna do tega, da je spojil v Rajfajzovkah denarni in blagovni promet? Zakaj imajo to uredbo danes vse Rajfajzovke na svetu? Predvsem merodajno je dejstvo, da je na deželi težko dobiti dovolj sposobnih ljudij, ki bi vodili posojilnico in še posebej kmetijsko zadruge za skupen nakup vseh kmetijskih potrebščin in skupno prodajo vseh kmetijskih pridelkov. Ako obstojita dve zadrugi, so dvojni upravni stroški na škodo obeh zadrug. Da je mogoče pokrivati četudi majhne upravne stroške in še doseči nekaj dobička za rezervni zaklad, je velike važnosti, da se napravi pri denarnem in blagovnem prometu nekaj čistega dobička. Nekateri zadrugarji na Slovenskem se boje blagovnega prometa češ, da je blagovni promet nevaren za posojilnice; temu se mora odločno oporekati. Naročuje se le ono blago in v oni množini, katero in v koliki množini so zadružniki isto naročili, prodajajo se le oni pridelki, za katere ima zadruge dobre odjemalce. Ugodna je pa zveza blagovnega prometa z denarnim prometom posebno radi tega, ker si lahko zadružnik, kateri v določeni dobi — navadno mesec dnij,

— ne more poravnati računa za umetna gnojila itd., vzame za dotični znesek posojilo, medtem ko mu kmetijska (nakupovalna in prodajalna) zadruga zbog pomanjkanja sredstev ne more kreditirati. Vsi ti navedeni razlogi so posebno za nas Slovence merodajni, da vršimo v Rajfajznovkah denarni in blagovni promet.

Posojilnice Rajfajznovke so po vsem svojem ustroju ustvarjene za kmečko prebivalstvo. Njih velik pomen so uvideli tudi merodajni krogi in so z zakonom z dne 1. jun. 1889. podelili Rajfajznovkam, ki so ustanovljene na podlagi prej označenih načel sledeče ugodnosti:

1. so davka proste,

2. smejo uporabljati menični kolek po lestvici I, ki je dokaj nižji kakor kolek po lestvici II, seveda le pri zadolžnicah na osebni kredit, nikakor pa ne pri zadolžnicah za posojila, katera so se vknjižila. Koliko si prihranijo posojiljemalci s tem, da se rabi kolek po lestvici I, naj predočuje par primerov:

Za posojilo	200 K	znaša kolek po lestvici I	20 v,
»	»	500 »	» » » » 40 »,
»	»	1000 »	» » » » 80 »,
»	»	200 »	» » » » II 64 »,
»	»	500 »	» » » » 1.88 K,
»	»	1000 »	» » » » 5'— ».

tu je treba še pristaviti, da morajo kolekovati posojilnice, ki niso Rajfajznovke, dolžna pisma s poroštvom z dvakratnim zneskom koleka po lestvici II, toraj:

za posojilo	200 K	znaša kolek K	1'28
»	»	500 »	» » » » 3'76
»	»	1000 »	» » » » 10'—

3. njihova korespondenca je v občevanju z javnimi oblastmi in uradi, izvzemši sodnijsko postopanje, vseh pristojbin prosta.

Radi teh velikih ugodnosti moramo stremiti za tem, da se na Slovenskem v vsaki občini oz. v okrožju več občin, ki štejejo okrog 1500 duš in se nahaja vsaj par za vodstvo posojilnice zmožnih mož, ustanovijo Rajfajznovke, katere bodo gotovo dobro uspevale. Posojilnice za majhen okoliš so važne radi tega, da ostane denar na deželi in pridejo vse ugodnosti, katere nudi posojilnica, prebivalcem v okolišu zadruga v korist.

Posojilnice Schulze-Delitzchevega ustroja se razlikujejo od Rajfajznovk v tem, da so ustanovljene za prostran okoliš, da dajejo v veliki meri kredit na menice, da izplačujejo lahko načelstvu visoke tantijeme, da so upravni stroški navadno dragi in da se plačujejo višje obresti za deleže.

Na Slovenskem nimamo posojilnic čisto Schulze-Delitzchevega ustroja, ampak je večina posojilnic, ki so se ustanovile do leta 1895.,

ustanovljenih na podlagi Vošnjakovega ali mešanega ustroja, ki vsebuje načela Rajfajznova in Schulze-Delitzscheva. Ti slovenski zavodi koristijo skoro izključno kmečkemu prebivalstvu, pretežna večina zadrušnikov pripada kmečkemu stanu; nekateri zavodi pa imajo nekatere nedostatke, kakor n. pr. previsoko obrestovanje deležev in predrago upravo. Sicer pa moramo s ponosom povdarjati, da smo bili Slovenci v Avstriji med prvimi, ki smo začeli delovati na združnem polju v dobrobit kmečkega prebivalstva. Medtem, ko je večina narodov v Avstriji začela še le okrog leta 1890. delovati na združnem polju, delujemo Slovenci že od leta 1872. naprej in smo že l. 1883. ustanovili prvo kmečko združno Zvezo v Avstriji »Zvezo slov. posojilnic« imenovano, katera se je l. 1905. prelevila v sedajno »Združno Zvezo v Celju«. Uspehi niso izostali; slovensko kmečko ljudstvo je neodvisno od nasprotnikov, dobiva cen kredit, na tisoče in tisoče kmetij se je rešilo propada. Stotisoči in stotisoči so se obrnili v dobrodelne namene in se je ustanovilo, vzdrževalo, oziroma podpiralo nebroj gospodarskih, kulturnih in narodnih naprav. In komu se imamo zahvaliti za te krasne uspehe? Nevenljive zasluge si je pridobil oče slovenskih posojilnic g. Mih. Vošnjak, ki že okrog 30 let neumorno na tem polju deluje. Želeti je, da ta odličen slovenski zadrugar, ki praznuje letos 18. septembra svojo sedemdesetletnico, še dolgo vrsto let deluje v prid slovenskega združništva.

Namen posojilnic, vzlasti Rajfajznovk.

Posojilnice so podlaga vsem drugim za drugam in najuspešnejše delujejo proti oderuštvi in za gospodarsko neodvisnost prebivalstva na deželi. Namen istih je:

1. Spreiemanje hranilnih vlog. S tem delovanjem potegnejo hranilne vloge iz celega okoliša na se, razun tega pa vsled ugodne prilike za varčevanje pridobijo marsikatero ljudi za varčevanje, ki prej zbog komodnosti ali oddaljenosti od denarnega zavoda niso štedili. Posebno pomembno pa je, da posojilnice z raznimi uredbami, kakor hišnimi nabiralniki, hranilnimi znamkami ali kartami, ki se v krajih, kjer prebivajo večinoma delavci, v soboto zvečer, v krajih s kmečkim prebivalstvom, v nedeljo po-

poldan prodajajo po hišah, z šolskimi hranilnicami itd. navajajo mladino, posle, dninarje in delavce k varčnosti. Za vse mogoče namene ustanavljajo posebne oddelke, kakor n. pr. birmanske hranilnice, hranilnice za nakup umetnih gnojil, kurjave itd. Izvrstna naredba je tudi prihranjevalna knjižica, neka vrsta zavarovanja za življenje. Imejitelji take knjižice se zaveže, da bo redno vsak teden ali mesec za gotovo število let plačeval določeno vsoto. Če mora plačevanje ustaviti, dobi imejitelj take knjižice ne le vplačano vsoto, ampak tudi obresti nazaj, medtem ko dobi od zavarovalnic za življenje le vplačano vsoto.

Hranilne vloge se kolikor mogoče ugodno obrestujejo.

2. Dajanje posojil. Pri dajanju posojil se mora upoštevati kreditna zmožnost in kreditna vrednost prosilca, navesti se mora namen, za katerega se posojilo rabi in se kontrolira posojiljemalec, da posojilo tudi v ta namen porabi. Posojilnice navajajo svoje dolžnike k rednemu letnemu odplačevanju gotovega zneska posojila in tako povzročijo, da ljudje lahko posojila v majhnih zneskih polagoma vrnejo. Daje se kredit proti poroštvu na dobo 4 let, za hipotekarni kredit so ugodnejše starejše in večje posojilnice, hranilnice in hipotečne banke.

4. Otvorjenje tekočega računa. Tekoči račun kot oblika modernega denarnega prometa se še pri nas premalo upošteva, akoravno je potom tekočega računa mogoče vsak hip dobiti potreben denar in vsak hip vložiti odvišne novce.

4. Opravljanje raznih bančnih poslov. Posojilnice na deželi bodo le tedaj odgovarjale svojemu namenu, če bodo dobile značaj vaške ali občinske banke. Kakor se vsak boljši trgovec in obrtnik v večjem mestu poslužuje kake banke, tako naj bi služila prebivalstvu na deželi posojilnica kot banka za opravljanje vseh denarnih poslov.

Posojilnice, oz. zadružne zveze bi naj vpejlale za vse svoje članice čekovni promet, potom posojilnice kot vaške banke naj bi bilo omogočeno plačevati davke, zavarovalnine itd. Koliko nepotrebnih potov, stroškov in skrbij bi se prihranilo kmečkemu prebivalstvu, ki mnogokrat, ko pride rok za plačilo davkov, zavarovalnine, obrestij za vknjižene dolgove itd. leta od soseda do soseda, da si preskrbi potrebno vsoto; mnogokrat se brezuspešno peha za dobavo denarja in je rubežen, spojena z raznimi stroški, posledica teh razmer.

Kmetijske (nakupovalne in prodajalne) zadruge.

Priporoča se, da Rajfajznovke vršijo skupen nakup kmetijskih potrebščin, kakor umetnih

gnojil, krmil, semenja, živinske soli, galice, žvepla, premoga, strojev, orodja, sadnih dreves, trt, kolov za vinograde, raznih drugih potrebščin za sadjarje in vinogradnike itd., ter skupno prodajo kmetijskih pridelkov. Od nakupa mora pa biti popolnoma izključeno blago, katero prodajajo špecerijski, manufakturni in drugi trgovci. Ker se mnoga konsumna društva imenujejo kmetijske zadruge, katero ime pa ni popolnoma pravilno, se mi zdi umestno spregovoriti o tej priliki par besedij o konsumnih drštvih, o katerih se je že toliko govorilo in pisalo. Povdarjati moram, da motrim konsumna društva in njih delovanje ne iz političnega, ampak iz strogo gospodarskega stališča. Ne morem tajiti, da imajo konsumna društva lepo nalogo, ščititi prebivalstvo pred izkoriščevanjem trgovcev, omeniti moram, da ista krasno uspevajo ne le v mestih v Nemčiji in na Angleškem, ampak tudi na deželi na Danskem in v Švici, ne smem pa tudi zamolčati, da so za uspešen razvoj konsumnih društev potrebni gotovi predpogoji. Posebno je neobhodno potrebno, da je ljudstvo z zadružnim duhom prepojeno in da je dovolj za vodstvo teh, mirno lahko rečemo, najtežavnejših zadrug, spsobnih ljudij. Če pa upoštevamo, da je pri nas še malo smisla za zadružništvo in da nam primanjkuje gospodarsko izobraženih in za vodstvo takih zadrug spsobnih mož, uvidimo, da ni pri nas za take vrste zadrug sedaj ugodnih tal, ker primanjkujejo potrebni predpogoji.

Kjer pa obstoje starejše posojilnice mešanega ustroja, oz. ni umestno ustanoviti kake Rajfajznovke, se snujejo kmetijske (nakupovalne in prodajalne) zadruge. Iste

1. preskrbujejo blago kolikor mogoče najboljše kakovosti za kolikor mogoče nizko ceno. Pri nakupu v veliki množini naravnost od velikih proizvajalcev (tovarn, veletržcev) se izključujejo prekupci, prihrani na voznini, dobi zamčeno pristno blago, ki vsebuje zamčeno množino hranilnih snovij, oz. zamčene lastnosti, ker se isto da od kemičnih preskuševališč preiskati in se primanjkljaj hranilnih snovij mora doplačati.

2. Poučujejo ljudstvo o sestavi in uporabi umetnih gnojil, močnih krmil, strojev itd., o trgovskih običajih, vplivajo na izboljšanje trgovskih običajev ter odpravo nepravilnostij, pona-rejanj in goljufij v trgovini,

3. dobivajo upliv na trg in tržne cene,

4. opozarjajo kmete na važnost umetnih gnojil, močnih krmil ter dela z stroji ter navajajo iste k umnemu kmetijstvu,

5. koristi skupnega nakupa pospešujejo smisel za združništvo, ker kažejo moč združenja,

6. dosežejo boljše cene za kmet. pridelke, ker stopajo z izključenjem drago delujočih prekupcev, z velikimi množinami jednotnega blaga naravnost v zvezo s konsumentami. Cene pridelkov se za konsumenta ne zvišajo, ker odpade lep dobiček prekupcev in istega dosežejo kmetovalci-producenti. Zadruga oz. njih centrale pa tudi poznajo tržne razmere, pošiljajo svoje blago tje, kjer se isto rabi in dobro plačuje, skrbe pa tudi za to, da se trg naenkrat ne preplavi z kmet. pridelki, kar neugodno vpliva na ceno, ampak da se razdeli na posamezne dobe,

7. delujejo na to, da se pridelujejo pridelki najboljše kakovosti, kolikor mogoče malo, a za dotične krajevne in podnebne razmere ugodnih vrst ter opozarjajo na pogoje pri produkciji,

8. ljudstvu nudijo priliko za ugodno ceno in hitro vnovčiti svoje pridelke ter mu pripomorejo do boljših in sigurnejših dohodkov.

Mlekarske zadruga.

Dandanašji se goji mnogo gospodarskih strok, ki ne prinašajo dovolj dobička, oz. pri katerih dohodki iz dotične gospodarske stroke ne odgovarjajo stroškom pridelovanja. Ravnotako je več gospodarskih strok, katere se premalo upoštevajo, zlasti mlekarstvo. Ni se čuditi, da se pri nas mlekarstvo, ki v nekaterih državah, kakor na Danskem, v Švici in Nemčiji in v nekaterih avstrijskih deželah, kakor na Tirolskem in Predarliskem donaja mnogo dohodkov, zanemarja; saj ni mogoče našim kmetom izvzemši one, ki stanejo blizu mest in industrijskih središč, vnovčiti mleka. To, kar posameznik ne more, namreč pošiljanje svežega mleka v večja mesta in industrijska središča ali izdelovanje mlečnih izdelkov, vrše v mlekarskih zadrugah združeni kmetovalci. Mlekarske zadruga so se posebno razširile od l. 1878. naprej; v tem letu se je izumil stroj-posnemalnik, kateri v kratkem času in zelo natanko posname mleko, — pri navadnem posnemanju v latvicah ostane v mleku do 0'7% toščobe, pri posnemanju s posnemalnikom pa le okrog 0'2%, kar je gotovo velik dobiček, če pomislimo, da mleko splošno vsebuje okrog 3'5% toščobe —, je neodvisen od vplivov vremena in drugih zunanjih vplivov, povzroči, da je smetana in posneto mleko sladko in slednjič, kar je v sedanji dobi, ko se deluje na to, da se mesta preskrbujejo z mlekom, ki odgovarja vsem zdravstvenim zahtevam, posebno velikega pomena, očisti mleko vse nesnage in vseh bakterij, ki povzročajo razne bolezni.

Poleg že omenjene ugodnosti, da mlekarne omogočujejo v od prometa oddaljenih krajih vnovčenje mleka, še nudijo iste sledeče ugodnosti:

1. prihrani se mnogo dela, stroškov in delavskih močij. Navada na deželi je, da se iz mleka, katero se sproti ne uporabi, izdeluje domači sir oz. surovo maslo in se ti izdelki nosijo na trg v bližnje mesto. Vse to povzroča obilico dela, surovo maslo ni izborne kakovosti, ima nizko ceno tako, da se liter mleka zelo slabo plača. Ako se pa mleko oddaja v mlekarne, odpade vse delo, stroški, ki so spojeni s tem, da se izdelki postavijo na trg in delavske moči se lahko uporabijo drugod, kar je dandanes, ko vlada veliko pomanjkanje delavskih močij in je iste težko za drag denar dobiti, neprecenljive vrednosti.

2. mleko se dosti boljše izkorišča, naredi se več izdelkov in boljše kakovosti, kar je pripisovati temu, da se rabijo stroji in da v mlekarnah deluje osobe, ki si je pridobilo tekom časa najboljše izkušnje.

3. dosežejo boljše vnovčenje pridelkov vsled tega, ker nudijo občinstvu izvrstne izdelke v večji množini in se jim ni treba posluževati raznih majhnih trgovcev pri prodaji izdelkov, ki jim navadno ne plačajo istih v denarju, ampak jim obesijo za iste razno, mnogokrat popolnoma nepotrebno blago.

4. stalen reden dohodek vsak mesec za mleko omogočuje kmetu, da začne bolj skrbeti za zboljšanje živine, travnikov, hlevov in v obče vpliva na povzdigo celega gospodarstva.

Na Slovenskem še je veliko ugodnih krajev za ustanovitev mlekarn, treba se je le poprijeti dela.

Sadjarske in vinarske zadruga.

Dohodki, katere dobivajo vinogradniki in sadjarji pri nas so zelo neznatni, isti daleč zastajajo za dohodki vinogradnikov in sadjarjev drugih dežel in držav, v katerih ne obstoje tako ugodni pogoji za ti dve gospodarski panogi, dohodki pa tudi nikakor ne odgovarjajo stroškom in delu, katero je dandanes potrebno. V odpravo teh nedostatkov so se nasvetovala razna sredstva, kot najuspešnejše sredstvo se pa mora smatrati skupno, jednotno postopanje sadjarjev in vinogradnikov v sadjarskih in vinarskih zadrugah. (Natančneje o delovanju sadjarskih in vinarskih zadrug se vsi udeleženci lahko pouče iz brošure, katero je založila «Zadružna Zveza v Celju» in katera je tukaj brezplačno na razpolago.)

Te zadruga delujejo na to, da produkcijo glede množine in glede kakovosti povzdignejo ter kolikor mogoče ceno pridelovanje dosežejo. Svojo pozornost obračajo na to, da se zboljša vinarstvo, sadjarstvo, kletarstvo, izkoriščanje sadja

in grozdja ter zlasti, da se doseže ugodna prodaja pridelkov sadjarstva in vinarstva. Saj ravno glede prodaje vladajo obupne razmere; vinogradnik in sadjar moreta navadno težko in po dolgem času za cen denar vnovčiti svoje pridelke, dočim zadruga z velikimi množinami jednotnega blaga najboljše kakovosti lažje dobi dobro plačujoče večje odjemalce. Zadruga pospešuje umno sadjarstvo in vinarstvo, potom sejmov, razstav itd. seznanjajo občinstvo s svojimi izdelki ter pridobivajo isto za uživanje teh izdelkov.

Razne zadruga.

V kratkem sem orisal namen glavnih vrst kmetijskih zadrug, za katere so najugodnejša tla na Slovenskem. Zelo velikega pomena so še živinorejske zadruga, ki skrbijo za upeljavo dobrih, za posamezne krajevne in podnebne razmere primernih pasem živine, melioracijske (izboljševalne zadruga), kojih namen je izsuševanje močvirnatih, namakanje suhih zemljišč, spreminjanje peščenega nerodovitnega, z grmičjem obraščenega sveta v rodovitno zemljo, zaokroževanje (zlaganje) posestev itd.; velika pomoč za revnejše sloje bi bile v krajih, kjer v velikih množinah rastejo borovnice in prusnice zadruga za izkoriščanje tega sadja, po katerem se zelo povprašuje; v krajih, ki so ugodni za vrborejo, naj bi se ista povzdignila, ustanovil pletarski tečaj in pletarska zadruga za razpečavanje pletarskih izdelkov; strojne zadruga naj nabavljajo siroje, kakor parne mlatilnice, žitne čistilnice, travniške brane, razne vrste pljugov, tehtnice za živino itd. ter iste posojujejo svojim zadrugnikom; perutninarske in jajčarske zadruga naj v krajih, kjer kmetijske (nakupovalne in prodajalne zadruga) in mlekarnarne ne vrše prodaje jajc in perutnine opravljajo ta posel. V Istri in Dalmaciji se priporočajo oljarske in ribiške zadruga. Poleg omenjenih zadrug, ki so zgolj za kmete, obstoje zadruga za druge stanove, delavce, obrtnike, trgovce, uradnike itd., kakor tiskarske, stavbene, surovinske zadruga, zadruga skladišča itd.

Zadruga Zveze.

Ako bi zadruga vsaka za se skušale doseči svoj cilj, bi težko kaj izdatnega dosegle. Zato se zadruga združujejo v zadruga zveze, katere pospešujejo zadruga delo in vse zadeve svojih članic s tem, da zastopajo njih interese napram javnosti in zakonodajstvu, s tem, da izpopolnujejo vse uredbe in poslovanje, s tem, da skrbe za ustanovitev novih zadrug, posebno pa s tem, da izvršujejo revizije in služijo svojim članicam kot denarne in blagovne centrale. Zanimanje za zadruga zveze širijo zadruga zveze potom svojih glasil, in brošur, potom predavanj, poučnih te-

čajev itd. V smislu zakona od 10. junija 1903. se morajo vse zadruga podvreči vsako drugo leto postavni reviziji, katero izvršujejo zadruga zveze pri svojih članicah. Zadruga zveze so denarne centrale in vršijo kot take denarno sporavnavo. to se pravi: one sprejemajo hranilne vloge od onih članic, katere imajo več denarja, kakor ga same potrebujejo in dajejo posojila onim članicam, ki same ne razpolagajo z zadostnimi denarnimi sredstvi. Kot blagovne centrale vrše zadruga zveze skupen nakup vseh kmet. potrebščin in skupno prodajo vseh kmet. pridelkov za vse svoje članice.

Kakor v marsičem, tako tudi na zadruga zveze polju vlada na Slovenskem velika razcepljenost; na slovenskem ozemlju obstoje nič manj nego štiri zadruga zveze, na slovensko ozemlje pa še posega tri nemški zadruga zveze v Gradcu in Celovcu. Za Istro obstoji posebna zadruga zveza v Pulju, za Dalmacijo pa ravnokar ustanovljena zadruga zveza v Splitu; sicer pa spadate Istra in Dalmacija v delokrog celjske in ljubljanske zadruga zveze.

Najstarejša zadruga zveza na Slovenskem je «Zadruga Zveza v Celju», prej «Zveza slov. posojilnic» imenovana. Ista ima sedaj približno 200 članic, večinoma posojilnic in mlekarn; v novejšem času je tudi obrnila svojo pozornost vsem drugim kmet. zadrugam. Tej l. 1883. za vso jugoslovansko ozemlje ustanovljeni zadruga zvezi gre zasluga, da se je zadruga zveze na Slovenskem tako razvilo. Zadruga zveza izdaja redno vsako leto svoj letopis, ki nam podaja jasno sliko delovanja vseh članic, svoje glasilo «Zadruga», ki je po sodbi kmetijskih in zadruga zveze strokovnjakov jeden najboljših zadruga zveze listov v Avstriji, nadalje izdaja brošure, prireja predavanja, okrajne gospodarske shode in poučne tečaje. Na gospodarskem, kulturnem in narodnem polju so «Zadruga Zveza» v Celju in njene članice veliko dobrega za slovenski narod storile. Da so članice dobro fundirane, priča letopis za l. 1906, v katerem izkazuje vseh takrat včlanjenih 170 zadruga okrog 237 milijonov kron denarnega prometa 508.000 K čistega dobička, rezervnih zakladov nad 3.600.000 kron in vseh aktiv nad 100.000.000 kron. Zadruga Zveza sama je v l. 1906., v katerem je prvo leto poslovala kot zadruga in centrala, imela nad 14 milijonov K prometa.

Zadruga zveza v Ljubljani, ustanovljena koncem l. 1899., šteje okrog 380 zadruga, nad temi mnogo Rajfajzovk ter precej konsumnih društev in raznih kmet. zadruga. Zadruga zveza izdaja list «Narodni gospodar», zadnji letopis je izdala za l. 1902/3.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev obstoji še le par let in ima včlanjenih okrog 30 Rajfajznovk; Zadružna zveza v Trstu je že ustanovljena, a še ni pričela delovati.

Precej Rajfajznovk in kmet. zadrug na Sp. Štajarskem pripada nemški zadružni zvezi v Gradcu, nekaj posojilnic na slov. Koroškem pa nemški zadružni zvezi v Celovcu.

Vse zadružno delo trpi vsled velikanske konkurence, katero dela jedna zadružna zveza drugi, propaganda, ki mnogokrat ni baš umestna, požre mnogo denarja in uporabi mnogo močij in želeti je, da se razmere v kratkem izpremenijo, ker zadružno delo more le tedaj uspevati, če v zadrugah in zadružnih zvezah delujejo zastopniki vseh stanov, vseh veroizpovedanj in političnih naziranj složno skupaj, o čemur priča zadružništvo v Nemčiji, na Danskem, in v vseh avstrijskih deželah, izvzemši jugoslovanske dežele. Kako blagodejno vpliva skupno gospodarsko delo v gospodarskih zavodih nam jasno priča kmetijska družba kranjska, ki je najboljše delujoča kmetijska družba v Avstriji. V drugih deželah, kjer bivata po dve ali več narodnosti skupaj, so ločene zadružne zveze za posamezne narodnosti, le mi Slovenci smo v tem oziru na slabem!

Vse zadružne zveze, dandanes 22, so združene v «Splošni zvezi kmetijskih zadrug na Dunaju», ki šteje nad 5000 zadrug kot članic. Vse narodnosti v Avstriji, izvzemši Poljake in moravske Čehe, so združene v tej zvezi. Vesel pojav je in nam obeta boljše bodočnost, da na zadružnem polju vse avstrijske narodnosti in stranke skupaj delujejo in temu je pripisovati ugoden razvoj avstrijskega zadružništva. Splošna zveza vrši iste naloge, izvzemši denarno sporavnost, napram posameznim zadružnim zvezam, katere vršijo zadružne zveze napram svojim članicam.

Sodelovanje učiteljstvu pri zadružništvu.

V teh izvajanjih sem le v kratkih potezah začrtal pomen zadružništva in nalogo posameznih vrst zadrug in zadružnih zvez ter prehajam k poslednji točki, točki, ki bo slavno skupščino najbolj zanimala, glede sodelovanja učiteljstva pri zadružništvu.

Da se učiteljstvo zelo zanima za zadružništvo, dokazuje dejstvo, da se je na dnevni red skupščine jugoslov. učiteljskih društev postavila točka o zadružništvu, dokazuje pa tudi sodelovanje precejšnjega števila učiteljstva pri zadružnem delu. Vendar se s tem ne smemo zadovoljiti, ampak vplivati na to, da se večina učiteljstva posveti zadružnemu delu. Učitelj na deželi, sam navadno sin kmečkih starišev oz. rojen na deželi, razun duhovnika jedin inteligent, ki živi med ljudstvom

in pozna njegove razmere in težnje, ima vse zmožnosti za gospodarsko delo. Poleg gospodarske izobrazbe, katero si pridobi na učiteljski in spolni z lastnim delom, razume korespondenco, se hitro navadi knjigovodstva in drugih potrebnih stvari ter tako usposobi za vodstvo zadrug.

Spoznati cilje in ustroj zadružništva, dandanes ni težko, ko izhaja več zadružnih in drugih strokovnih listov, izmed katerih se priporočajo list «Zadruga» v Celju, «Kmetovalec» v Ljubljani, «Hrvatski udruhar» v Zagrebu in nemški «Oesterr. landw. Genossenschaftspresse» na Dunaju; razvija se počasi zadružna književnost, mnogo gradiva je nabranega v vseh letnikih Letopisov «Zadružne Zveze» v Celju, o delovanju posojilnic razpravlja obširno ravnokar izšla knjiga starega posojilničarja in učitelja g. J. Lapajne «Slovenski posojilničar», o delovanju in načelih posameznih zadružnih vrst izdaja «Zadružna Zveza v Celju» brošure, pri neštevilnih predavanjih o vseh zadružnih strokah, ki se vrše sleherno nedeljo in praznik, se tudi nudi prilika proučiti zadružništvo.

Glavna naloga, ki čaka učiteljstvo, je vsodbujati in poučevati ljudstvo o zadružništvu. Za to se že nudi prilika v šoli, kjer se mladina opozarja na važnost varčevanja, na velik pomen složnega, skupnega dela v zadrugah; zadružno misel lahko širi učiteljstvo med ljudstvo s tem, da razpravlja o tem predmetu v zasebnem razgovoru, v izobraževalnih, kmetijskih in drugih društvih. Največ pa lahko učiteljstvo stori za napredek kmetijstva in zadružništva s tem, da večkrat prireja poučna predavanja, nekako nadaljevalno šolo, za šoli odraslo mladino, s čemur učitelj ne le izobraževalno upliva, ampak osobito ohrani stike z svojimi bivšimi učenci. Potrebni bi bili gospodinjski tečajji za žensko šoli odraslo mladino, kateri so upeljani v drugih državah in, katere z velikimi uspehi vodijo učiteljice. Da se veliko naših kmetov ne briga za zadružništvo, ampak isto le nezaupno od strani opazuje, je nemala krivda našega kmečkega ženstva, ki je večinoma protivno vsemu združevanju in odvrča tudi svoje može od tega. V gospodinjskih tečajjih bi se vzlasti morala ženska mladina navajati k snagi, redu in točnosti v gospodinjstvu, k boljšemu upoštevanju nekaterih gospodarskih strok, kakor mlekarstva in perutninarstva itd. in k boljšemu razumevanju skupnosti.

Učitelj naj deluje organizatorično, naj pripravlja tla in vse predpogoje za razne zadruge in pospešuje njih ustanovitev. Temeljite predpriprave so najtrdnješi temelj vsaki zadrugi.

Če se ustanovi kaka zadruga, je spet sodelovanje učiteljstva neprecenljive vrednosti; saj s tem pomaga kmetu, kateri nimajo dostikrat ne

sposobnosti in mnogokrat tudi ne časa za opravljanje služb tajnikov, knjigovodij ali poslovodij pri posojilnicah in kmetijskih zadrugah, razven tega pa tudi pridobi spoštovanje svojih soobčanov in raste njegov ugled.

V začetku se bodo tu in tam delovanju učiteljev stavile razne ovire, a to ne sme nikogar plašiti, ampak vspodbuditi k temu, da bude s tem večjo vnemo delal za dosego cilja. Bodrilo k delu pa naj bude zavest, da je potom zadrugne samopomoči storil nekaj dobrega, zaslužnega, da je pomagal svojim občanom, da je poučil nevedne, ojačil gospodarsko slabe, s kratka, da je zboljšal gospodarsko stanje v občini, v kateri je živel in deloval. In če se tudi sadovi tega delovanja ne bodo takoj poznali, četudi ne bude učitelj takoj dosegel zasluženega priznanja, gotovo pa je, da bude tekom časa njegovo delo obrodilo obilo sadu.

Važen pomen zadrugništva za gospodarsko ojačenje in dosego gospodarske neodvisnosti slovenskega naroda naj vspodbuja slovensko učiteljstvo k vztrajnemu sodelovanju pri zadrugništvu.

Pri določitvi odmerilne podlage za pristojbino od posojilne pogodbe (dolžno pismo) pride v poštev le posojeni znesek, nikakor pa ne tudi varščina (kavcija) za morebitne postranske pristojbine.

C. kr. upravno sodišče je razveljavilo z razsodbo od 27. junija 1905 št. 7221 odločbo c. kr. finančnega ministrstva v zadevi pristojbin od dolžnega pisma kot v zakonu neutemeljeno.

V mnogih dolžnih pismih za posojilne terjatve (posojila), katerim je bilo treba odmeriti pristojbino (kolek), se je ob enem dovolilo, da se sme vknjižiti na posestva dolžnikov zastavna pravica za dotično terjatev s $4\frac{1}{4}$ % obrestmi, $4\frac{1}{4}$ % zamudnimi obrestmi od zapadlih obrestij in za s številom natančno določene zneske kavcij glede vseh v dolžnem pismu pogojenih postranskih obveznostij, v kolikor ne spadajo poslednje k sodnijskim in eksekucijskim stroškom.

Od teh dolžnih pisem se je predpisala pristojbina, sklicuje se na določila t. t. 36 in 61 po lestvici II. tako, da se je vzelo za podlago znesek terjatve (posojila) prištevanju znesek določene kavcije za postranske obveznosti, ker je po § 15 pristojbinskega zakona odmeriti pristojbino od svote vseh v listini določenih dajatev.

C. kr. upravno sodišče pa je spoznalo pritožbe, ki so se protivile prištevanju kavcij, ki služijo le za postranske obveznosti, v podlago

za odmero kolka na dolžna pisma, kot popolnoma utemeljene.

Po t. t. 36 št. 2 lit. b) je predpisati pristojbino od dolžnega pisma (zadolžnice) po vrednosti posojene stvari, torej po vrednosti dajatve posojilodajalca (od visokosti odštetega posojila, ne pa po vrednosti povratne dajatve (postranskih obveznosti posojilo-jemalca).

Ako pa vrednost obvez posojilojemalca sploh ne pride v poštev, ni sploh mogoče biti govora pri določitvi odmerilne podlage za predpis pristojbine (visokost kolka) za te obveznosti, uporabi § 15. pristojbinskega zakona in se ne more prišteti k vrednosti dajatve posojilodajalca, to je k vrednosti posojene stvari (visokosti posojila), vrednost glavnih ali postranskih obveznosti posojilojemalca.

Izpodbijana odločba tudi ni bila sama popolnoma konsekvantna v zadevi pravnega mnenja, kakoršno ista v tej stvari zavzema, ker ni tudi vzela v poštev v dolžnem pismu dogovorjene obveznosti dolžnika glede plačevanja obresti.

Na tarifno točko 61 pa se sploh ne more ozirati pri predpisovanju pristojbin od dotičnih dolžnih pisem, ker je bil zapopaden hipotečni zapis (utrjevanje pravic) v pravni listini glede glavnega opravila (posojilna pogodba) in se mora torej po t. t. 84 pri odmerjanju pristojbine od teh pravnih listin iz računa izpustiti.

C. kr. finančno ministrstvo pač navaja v svojem tozadevnem protipisu, da je obravnavati pri predpisovanju pristojbine od posojilne pogodbe prevzetje v dolžnem pismu navedenih postranskih obveznostij po § 39, pristojbinskega zakona kot pristojbine prosto; da je torej po tarifni točki 84 tudi pristojbine prost hipotečni zapis, ki je zapopaden v istej listini, pa le v kolikor se isti nanaša na posojilno valuto, med tem pa ko se oprostitev po tarifni točki 84 ne nanaša tudi na hipotečni zapis glede postranskih obveznostij, ker je prevzetja poslednje imenovanih kot pristojbine prosta *postranska domemba* nemogoče smatrati kot glavno opravilo v zmislu navedene tarifne točke.

To dokazovanje pa temelji najprvo na nepoznanju t. j. na napačni podlagi pojma »glavno opravilo« v tarifni točki 84. Ta tarifna točka govori o utrjevanju pravic (z zastavo, varščino, hipoteko (nepremično zastavo), poroštvom pod uvetom, da torej pravica, ki se mora utrditi, že obstoji. Obstanek kake pravice pa uvetuje pravni naslov za isto in ta se ustanovi, ako ne izvira naravnost iz zakona ali iz kakega kaznjivega dejanja, s pravnim opraviлом. To pravno opravilo, s katerim se utemelji pravico, ki jo je utrditi, je torej glavno opravilo in ono pravno

opravilo (hipotečni zapis, poroštvo itd.), s katerim se ta pravica utrdi, je postransko opravilo v zmislu tarifne točke 84.

V predstojećem slučaju se je utemeljila pravica upnika, zahtevati od dolžnika storitev gotovih postranskih obveznostij, s pogodbo in sicer z posojilno pogodbo (glavno opravilo) in ta s posojilno pogodbo utemeljena pravica se je utrdila s hipotečnim zapisom (zastavna pogodba.) Ker je zapopadena zastavna pogodba (postransko opravilo) v isti listini, kakor posojilna pogodba (glavno opravilo), je bilo po jasni določili tarifne točke 84 zastavno pogodbo (utrjevanje pravic) pri odmerjanju pristojbine od pravne listine iz računa izpustiti, kar se pa nič ne tiče okolnosti, kakšno pristojbino in na kateri odmerilni podlagi je isto plačati od posojilne pogodbe.

Zaradi tega pa je tudi juridično vsaj celo natančno, če protipis trdi, da je ostalo prevzete postranskih obveznostij pristojbine prosto, kajti kakšni pristojbini je podvržena posojilna pogodba, pri kateri so mogoče, kakor pri vsaki pogodbi tudi postranske domembe (glede plačevanja obrestij, glede obveze zaradi povračevanja davkov itd.) in kakoršne domembe so v predstojećem slučaju res obstajale, o tem govori tarifna točka 36, po kateri je plačati od posojilne pogodbe pristojbine po lestvici II. po vrednosti posojene stvari. Z vplačilom te pristojbine je torej podvržena posojilna pogodba popolnoma, torej tudi glede vseh postranskih domemb, postavno predpisani pristojbini.

Izpodbijana odločba sloni pa najbrže, kakor sledi iz neke opombe v protipisu, na napačnem domnevanju, kakor da bi se utemeljila s tem, da se je dodalo vknjižbeni klavzuli določilo nekega brez potrebe kot varščina določenega najvišjega zneska, do katerega mora jamčiti zastavna pravica za postranske obveznosti, neka nova »dragocena« pravica upnika, ki ne bi izvirala že iz ostale vsebine dotične listine.

Res pa je ravno nasprotno, ker bi bil sicer upnik po vsebini listine, ako se ne bi dodal najvišji znesek, zadobil pravico, prisvajati si postranske pristojbine do neomejene visokosti, med tem ko je njegova pravica po tem pristavku, ki odgovarja predpisu §. 14 zemljeknjižnega zakona, omejena na gotov znesek.

Stvar postane popolnoma jasna, če se vzame slučaj, da se določi namesto nepremakljivega premoženja kaka druga stvar v zastavo, ker potem odpade potreba omejitve zastavne pravice do gotovega zneska, v katerem slučaju res pristoji upniku obširnejša pravica.

Določitev gotovega zneska kot »varščina«

za postranske pristojbine za dolžno listino je popolnoma brezpomembna.

Iz teh ozirav je bilo torej razveljaviti izpodbijane odločbe kot v postavi neutemeljene.

S to razsodbo c. kr. upravnega sodišča je torej konečno enkrat definitivno jasno in določno izrečeno, da se pri kolkovanju zadolžnic ni potreba ozirati na morebitno kavcijo, ki se je v dolžnem pismu določila, ampak da se odmeri kolek le od posojenega kapitala, to je od dolžne vsote, ki jo dolžnik sprejme.

Posojilnice, ki niso Raiffeisenovke, si naj torej zapomnijo: Dolžna pisma za posojila bodisi na osebni kredit ali proti vknjižbi brez poroštva se kolekujejo z enkratnim zneskom kolka po lestvici II., dolžna pisma za posojila bodisi na osebni kredit ali proti vknjižbi, na katerih je razun dolžnika zavezan posojilo plačati tudi še kdo drug kot porok in plačnik, se kolkujejo z dvakratnim zneskom kolka po lestvici II.; v takem dolžnem pismu ste namreč zapopadeni dve pogodbi, priznanje prejetega posojila od dolžnika in poroštvena izjava enega ali več porokov. Enkratni znesek kolka velja namreč za dolžnika, drugi t. j. podvojeni znesek kolka velja za vse poroke skupaj ne glede na to, ali je eden sam, ali pa jih je več in kolikor hoče.

Posojilnice Raiffeisenovke, ki imajo tozadevna dovoljenja od pristojnih c. kr. finančnih ravnateljev, pa kolkujejo vsa dolžna pisma za posojila na osebni kredit brez izjeme le z enkratnim zneskom kolka po lestvici I. Ako pa posojilnice Raiffeisenovke postavijo v dolžno pismo določilo, da se posojilo vknjiži, veljajo za iste glede kolka ravno isti predpisi, kakor za vse druge posojilnice.

V vseh slučajih, ki bi utegnile imeti posojilnice s katerokoli oblastjo sitnosti zaradi kolkovnih predpisov, naj se iste obrnejo za svet in pomoč k »Zadružni Zvezi« v Celju, ki vedno rada pomaga in svetuje.

Zimski večeri.

(Nadaljevanje.)

Deveti zimski večer.

Janez. Zadnjič si mi pripovedoval, da posojilnice oz. zadruga skupno naročajo za ude kmetijske potrebščine, vzlasti umetna gnojila in krmila. Mi smo doslej te potrebščine kupovali pri bližnjem trgovcu. Ali pa dosežete nižjo ceno?

Jožef. Ste dali pri vas potrebščine, katere kupujete pri trgovcu, preiskušati?

Janez. Kaj meniš s tem, čemu se naj umetna gnojila preiskušujejo?

Jožef. Že vidim, da ste še pri vas daleč vzadi! Tudi mi smo prej mislili, da ni n. pr. pri Tomaževi žlindri nobene razlike, dokler se nismo o važnosti preiskuševanja prepričali.

Janez. Vsakokrat izvem kaj novega od tebe. Mi smo Tomaževo žlindro do sedaj kupovali, ne da bi se pobrigali za kako preskuševanje.

Jožef. Ali niste zahtevali pismenega jamstva za množino hranilnih snovij?

Janez. O tem nismo ničesar vedeli.

Jožef. Potem vam je trgovec prodajal lepa gnojila!

Tomaževa žlindra je zmleta žlindra, ki se dobiva pri izdelovanju železa. V Tomaževi žlindri se nahaja več ali manj fosforove kisline.

Janez. Kaj pa ima fosforova kislina z umetnimi gnojili opraviti?

Jožef. Umetna gnojila imajo namen zemlji podati vse one hranilne snovi, katere rabijo rastline za rast in razvoj.

Najvažnejše hranilne snovi so fosforna kislina, kali in dušik. Pri nakupu umetnih gnojil ne smemo gledati na najnižjo ceno, ampak na to koliko hranilnih snovij ima dotično gnojilo in nam mora dati trgovec pismeno jamstvo, da je v gnojilih res toliko hranilnih snovij, kakor je omenil. Pri Tomaževi žlindri nam mora naznaniti, koliko % fosforne kisline ima, pri kajnitju koliko % kalija ima, pri čilskem solitru koliko % dušika ima v sebi!

Janez. Če ti da trgovec pismeno jamstvo, potem vendar ni treba gnojil preskuševati?

Jožef. Jamstvo samo ne zadostuje; v tovarnah se radi tudi zmotijo, istotako kakor v trgovinah in pošljejo gnojila, ki nimajo v sebi toliko hranilnih snovij, kakor so obljubili z pismenim jamstvom. Radi tega vzamemo, ko pride vagon z umetnimi gnojili, iz vsake pete vreče majhen vzorec, vse te vzorce zmešamo in denemo 250 gr. od teh vzorcev v jedno steklenico, isto zapečatimo, natanko zaznamenujemo ter pošljemo kemičnemu preskuševališču v Mariboru ali Ljubljani, ki preišče vzorec in nam naznani, koliko hranilnih snovij ima. Če jih je manj, kakor je tovarna oz. trgovec jamčil, dobimo odškodnino.

Janez. Ali je preskuševanje tudi pri krmilih potrebno?

Jožef. Isto je ravno tako potrebno, ker se krmila ponarejajo, se mešajo s peskom, mavcem in raznimi snovmi, ki so ali neprebavljive ali pa dosti manj vredne, kakor krmila, katera smo plačali.

Zapomni si torej, da je popolnoma krivo pri umetnih gnojilih gledati na nizko ceno! Gledati se mora vselej na

množico hranilnih snovij, katera se nam mora pismeno zajamčiti in potem primerjati ceno s cenami v kmetijskih časopisih, zlasti v «Zadrugi» naznanjenimi! Ker je v kmetijskih časnikih poleg cene pri vsakem gnojilu natanko naznanjena množina hranilnih snovij, si lahko vsak preračuna vrednost gnojil, katere mu ponuja trgovec.

Da pa se izognejo kmetje vsaki škodi, da lahko naročajo gnojila iz tovarn ali od veletržcev, da ista dajo preiskati, kar bo težko storil posameznik, ker stane precej dela in stroškov, in slednjič, da dobijo odškodnino, če gnojila ali krmila ne odgovarjajo zajamčenim gnojilom ali krmilom, je potrebno skupno naročevanje, katero izvršujejo posojilnice ali druge zadruge.

Janez. «V združenju je moč»; to geslo je velikega pomena za nas kmete. Odslej bodem vedno deloval na to, da se začnemo kmetje združevati, ker vidim v združevanju jedino rešitev kmečkega stanu.

Jožef. Združevati se moramo ne le, ker nam združevanje prinaša obilo koristi, ampak ker se dandanes vsi štanovi, kakor delavci, obrtniki, trgovci, učitelji, duhovniki itd. v ta namen združujejo, da združeni povzdignejo svoj stan.

Zimski čas se bliža svojemu koncu, žal mi bo za lepe zimske večere, na katerih smo se o toliko koristnih rečeh pogovarjali. Prihodnji teden priredimo zadnji zimski večer, hočem še govoriti o jedni važni nalogi posojilnic, na katero bi skoro pozabili; radoveden sem, če ugameš, o čem bomo prihodnjič govorili. Odgovor pričakujem prihodnjič.

(Nadaljevanje sledi.)

Vestnik potovalnega učitelja.

(Predavanja potovalnega učitelja za združništvo Vlad. Pušenjak v Celju.)

- 4. avg. v Št. Ilju pri Velenju o varčevanju;
- 11. avg. v Konjicah o kmetijskih zadrugah;
- 11. avgusta v Čadramu o združništvu;
- 18. avg. v Sp. Poljskavi o mlekarnah;
- 25. avg. v Radovljici v o slovenskem združništvu in sodelovanju učiteljstva pri istem;
- 1. sept. v Polju o mlekarnah;
- 8. septembra v Št. Juriju ob Taboru o združništvu.

† Slavoj Jenko.

Dne 6. avgusta t. l. ob 4. uri zjutraj je po kratki boleznj zatisnil za veke oči mož, katerega ime je ovekovečeno v Podgradskem okraju sosebn, pa tudi v daljni Istri, mož, kateri si je poleg političnega delovanja stekel tudi na združnem polju zasluge, katerih plodovi se kažejo že danes in se bodo pokazali v veliko večji meri še le kasneje —.

»Edinost« št. 49 z dne 20. junija 1883 prinesla je celi govor g. Jenka iz tabora v Brezovici (pri Materiji, v katerem govoru je isti navduševal za ustanovitev okrajne posojilnice v Podgradu, ter pozivljal za sestavitev začasnega (pripravljalnega) odbora. Žalibog njegove goreče besede takrat niso našle odmeva, in sam g. Miha Vošnjak mu je odsvetoval ustanovitev posojilnice, češ da se posojilnica ne bode mogla vzdrževati zaradi premajhnih domačih hranilnih vlog, denar od drugod pa je predrag. Misel za posojilnico je bila sicer za nekaj časa odložena, ne pa popolnoma opuščena.

Leta 1885 (13. septembra) bila je ustanovljena za podgradski okraj gospodarska zadruga, pri kateri ustanovitvi je tudi kumoval g. Jenko, in s pametnimi nasveti pripomogel, da se je ista razvila v današnjo mogočno organizacijo z nad 400 člani. Leta 1887 je bil izvoljen v odbor, in ostal v odboru vsa leta. Kolikor je gospodarska zadruga storila za okraj ve le isti, kateri pozna razmere, oziroma ki jih je poznal pred leti. Takrat ni bil znan ne železen plug, ne brana, v živinoreji smo poznali le takozvane »hrvaške buše«, to so one majhne krave, ki dajejo malo dobička: danes pa se lahko ponosno potrkamo na prsi, da smo glede živinoreje prvi v Istri in za to moramo v največji meri biti hvaležni pok. Jenku, kateri se je kot nadžupan v Podgradu in kot deželni poslanec z vso vnemo zavzel za napredek v kmetijstvu.

Med tem časom neumornega delovanja pa mu je misel na posojilnico rojila vedno po glavi, ko je gledal, kako so oderuhi odirali ljudstvo in ga gospodarsko uničevali.

Pa kaj mu je vse to pomagalo, ko ni imel od nobene strani pričakovati nikake pomoči, sam pa je bil v politično življenje toliko vpleten, da je moral vse svoje moči posvetiti istemu.

»Edinost« št. 61 z dne 22. maja 1894 pa je prinesla veselo novico, da dobi Podgrad zopet duhovnika, v osebi g. Ante Štembergerja. Za to priliko pa je že pok. Jenko imel pripravljena pravila in tako se je ustanovila današnja »podgradska posojilnica in hranilnica«. Od leta 1894 do 1. marca 1897, ko se je nastavljal kot uradnik

g. August Nadilo z letno plačo gl. 400, vodil je sam z gospodom Stemberger celo poslovanje v posojilnici.

Leta 1901 ustanovila se je po prizadevanju preč. gospoda Antona Rogača s sopomočjo pok. Jenko v Hrušici pri Podgradu »Mlekarna«, katere duševni vodja je bil pokojnik poleg predsednika monsign. Antona Rogača do zadnjega dne. Ta mlekarna je bila ustanovljena v pravem trenutku, na zdravi podlagi, vsled tega tudi danes tako izvrstno deluje. Kmetijski stan, ki poprej ni dobil nikdar vinarja za mleko potegne letno 50.000—60.000 kron, to pa zopet blagodejno vpliva na razvoj živinoreje, in iz vsega izvira boljša bodočnost našega kmeta-trpina. Radi tega sem tudi v začetku tega spisa omenjal, da se bodo posledice delovanja pokazale še le s časoma, ko se bode kmetijsko ljudstvo že opomoglo in ko bode uvidelo od kod mu prihajajo dohodki. Žal, da ustanovitelju teh zavodov ne bode več mogoče sprejemati hvaležnosti dobrega prebivalstva.

Komaj je bila pa ustanovljena mlekarna in ni še niti začela poslovati, (zidalo se je še le novo krasno poslopje) že je veliki nikdar počivajoči duh pok. Jenka hrepenel po nečem novem.

V seji strrešinstva in nadzorstva posojilnice dne 1. maja 1902 stopil je na dan z obširnimi, vsestransko preišljenimi in utemeljenimi predlogom — za zidanje »Narodnega doma« v Podgradu. Pokojnik je pač predobro poznal lokalne potrebe in akoravno je vedel, da se mu bodo stavile nasproti ovire, vendar si je kot nekdanji tehnik znal hitro pomagati iz vsake zagate. Ko so bili pomisleki zaradi nabave potrebnega denarja, je že imel tudi pripravljeno okrožnico (z dne 1. 5. 1902 št. 88.), katera se je doposlala vsem slovenskim denarnim zavodom, s katero se iste prosi, naj naloži vsak vsaj po 100 K kot stalno vlogo, in bi bilo s tem zagotovljenih kakih 20.000 K. Vkljub temu, da se je pozivu odzvalo le pičlo število zadrug, vzrastla je vendar ponosna stavba »Narodni dom« na najkрасnejšem prostoru z razgledom na širšo okolico, katera je danes ponos posojilnici, Podgradu, celemu okraju, in lahko je na isto ponosna tudi »Zadružna Zveza« v Celju, katere g. revizor se je o priliki revizije leta 1905 o njej jako laskavo izrazil. Otvorjen je bil 1. oktobra 1904, a slavnostna otvoritev izvršila se je zaradi notranjih del še le 27. avgusta 1905. To je bil velik naroden praznik za celo Istro, saj je bilo na stotine navdušenega ljudstva, in vsakemu udeležencu je ta dan ostal v najlepšem spominu. Danes imajo v tem »Narodnem domu zavetišče

vsa društva in sicer »Čitalnica«, pevsko in tamburaško društvo »Gorska vila«, katero prireja svoje veselice v krasni dvorani s stalnim odrom in pianinom, gospodarska zadruga, posojilnica, obe podružnici sv. Cirila in Metoda, nadalje restavracija in hotel z 16 sobami, c. kr. pošta in eno večje privatno stanovanje.

Da umrl je Slavoj Jenko, ni ga več med živimi, a njegova dela bodo ostala v spominu poznim rodovom in njegovo ime bode ostalo nepozabljeno. Štirinajst dni pred svojo smrtjo še je izposloval, da se je določila ustanova za visokošolce po 500 K na leto iz tekočih izdatkov; v nepozaben spomin pa je sedanje starešinstvo sklenilo to ustanovo imenovati na večne čase »Jenkovo ustanovo«.

Dobrotniku v spomin iz hvaležnosti napisal te vrstice

Dragotin Gobec,
tajnik.

Občni zbor vinorejske zadruga.

V nedeljo dne 21. julija se je vršil v Pišecah občni zbor vinorejske zadruga za brežiški okraj, katerega se je udeležilo okrog 70 vinogradnikov iz Brežic, Bizeljskega, Sromelj in Pišec. Načelnik g. Andr. Levak pozdravi navzoče in podeli besedo tajniku g. Kuneju, ki poroča o delovanju zadruga od ustanovitve do občnega zbora; delovanje se je večinoma raztezalo na posredovanje pri prodaji vina. V bodoče se bode zadruga lotila tudi drugih nalog, prireditve vinske razstave, nakupa vina od svojih udov itd. Po odobrenem poročilu se vrše volitve in sicez se volijo za načelnika g. Andr. Levak, veleposestnik v Brežicah, za njegovega namestnika g. Jos. Mešiček, župnik v Brežicah ter za odbornike g. I. Janežič, veleposestnik na Bizeljskem, g. A. Kokot, nadučitelj v p. v Pišecah ter gg. B. Kunej in M. Balon, veleposestnika v Brežicah.

Nato predava potovalni učitelj g. Vlad Pušenjak o vinarskih zadrugah. V uvodu govori o važnosti združništva, katero deluje za gospodarsko osamosvojenje in ojačenje kmečkega stanu ter pripomore k temu, da je tudi majhen posestnik deležen vseh dobrot, katere ima veleposestnik, ki lahko postavi pridelke v veliki množini na trg; združništvo, ki vrši drobno gospodarsko delo potom predavanj, poučnih tečajev, gospodarskih shodov, potom časopisov, knjig in brošur, vpliva vzgojevalno na ljudstvo, dovaja isto k umnemu kmetijstvu, deluje na odpravo raznih

nedostatkov pri kmetijstvu, dela pa tudi na to, da izginja iz kmečkih vrst nevednost, lahkovernost, škodoželjnost, nezaupanje, malodušnost in da stopa na njih mesto prava krščanska ljubezen do bližnjega, složno delo, veselje do dela, zadovoljnost in sreča.

Združništvo ne pozna razlik stanov, premoženja, izobrazbe, strankarstva itd., ampak v zadrugah delujejo vsi skupaj, drug drugega spoznavajo, začnejo ceniti in spoštovati, ublažujejo se nasprotstva in počasi izginja prepada, ki zija med posameznimi stanovi. Združništvo krepi srednji stan in, ker je srednji stan najmočnejša opora vsem drugim stanovom, tudi vse druge stanove.

V nadaljnem govoru opiše predavatelj postanek in uredbo vinarskih zadruga, katerih zibelka je tekla l. 1878. v Nemčiji, in katere so dandanes razširjene po celem svetu. Priprosti kmetje v Nemčiji, kateri so bili prisiljeni, prodajati grozdje oz. vino brezvestnim vinotrčcem skoraj zastonj, so se združili in dandanes že skoraj ni vasi v vinorodnih krajih Nemčije, kjer bi ne delovala kaka vinarska zadruga. Uspehi niso izostali, zvišale so se cene za vino, povzdignilo se je uživanje vina, katero so mnogi ljudje opustili ker jim ponarejena vina, katera so spravili v promet vinotrčci, niso ugajala, odvezlo se je vinogradnikom mnogo dela, truda in stroškov in jim pripomoglo do tega, da dobe takoj ob trgatvi denar za svoj pridelek. (O vinarskih zadrugah se vsakdo lahko pouči iz brošure »Snujmo vinarske in sadjarske zadruga«, katero je spisal predavatelj in se brezplačno dobiva pri »Združni Zvezi« v Celju.)

Ker vinogradniki v brežiškem okraju tudi težko spravijo v denar svoj vinski pridelek in morajo mnogokrat dolgo čakati na odjemalce, ker je dognano, da dobiva mali posestnik, ki ne more zbog majhne množine stopiti z velikimi odjemalci v zvezo, poprečno 20% manj za svoje pridelke, kakor veleposestniki, ker je potrebno delati primerno reklamo za vina, je vinorejska zadruga za brežiški okraj zelo potrebna in je upati, da bodo vinogradniki celega brežiškega okraja v doglednem času združeni v tej zadrugi. Zadruga je tembolj potrebna, ker se bo vinski pridelek po Spodnjem Štajerskem, vsled tega, da začnejo obnovljeni vinogradi roditi, od leta do leta povečal in bo vedno težavnejše spraviti pridelke v denar. Namen vinorejske zadruga je tudi delovati na to, da se vpelje umno vinarstvo in kletarstvo, ter da si udje uaročujejo skupno vse potrebščine, kakor galico, žveplo, kole, brizgalnice itd.

Govornik je priporočal, da si naj zadruga v začetku pomaga z najetimi kletmi, pozneje se

bo moralo misliti na zgradbo lastnih kletij pri kolodvoru. Da se občinstvo in kupci seznanijo z vini, se naj prirede vinske licitacije in vinske razstave v Brežicah, kakor tudi v drugih večjih mestih, zlasti se naj stopi v zvezo z deželami, kjer se ne prideluje, ali ne dovolj vina, kakor na Češkem, Moravskem, Šleziji in Galiciji. Zadruga naj stopi v zvezo v svrhu prodaje vina tudi s konsumnimi društvi v mestih, z upravami vojaštva, mornarice in dobrodelnih zavodov. Želeto je le, da zadruga deluje po začetnem programu in da se isteje pridružijo vsi vinogradniki v brežiškem okraju.

Vsa pojasnila se dobivajo v brežiški posojilnici, kjer se tudi sprejemajo novi udje.

Učitelj v Trdivasi.

Poučna povest.

(Prosto po nemškem izvorniku za Slovence priredil * * *)

(Nadaljevanje.)

»Matija«, reče oblastno mati županja svojemu možu, »prinesi ključe, pojdi z g. učiteljem ter mu pokaži šolo.«

To povelje ni ugajalo županu, bil je v strahu, da bo učitelj želel beljenje, slikanje ali kako drugo popravilo šolskih prostorov in stanovanja. Zato je mrmral o »obilici dela« ter o pomanjkanju časa hoteč se s tem izgovorom izogniti spremstvu. Vendar je jezen pogled njegove boljše polovice premagal njegovo nevoljo; oblekel je suknjo in šel z učiteljem. Sklenil pa je se vsaki želji ali prošnji odločno zoperstaviti in že med potjo je tarnal učitelju o revščini občine ter o velikih davkih, kateri dandanes tarejo kmeta. Zoper vse pričakovanje se je vse učitelju dopadalo, zahteval je le, da se mora kuhinja na novo pobeliti. Rotnik ni črnil besedice, misleč, da je to le začetek raznih želj in še le, ko sta moža stopila na dvorišče, je odvrnil sledeče: »Za šolo sicer to leto ni nič v proračunu določeno in lahko bi tak izdatek proračun prekoračil. Mislim pa, da bo občinski odbor to dovolil. Poskusil bom, če se da kaj doseči.«

Te besede je tako povdarjal, kakor da bi se šlo za popravila, ki bi stala najmanj 1000 K in za veliko milost in odlikovanje učitelju.

Pred Senčarjevo gostilno se je hotel župan posloviti, a trije možje, ki so stali na cesti, so ga zadržali.

»Župan«, si že slišal, da je pri tvojem svaku strela udarila?»

»V hišo?» je vprašal Rotnik mirno.

»Ne, samo oreh je razklala«,

»No, potem še že gre«, odvrne župan in seznanj Cvetka z možji: »Franc Verdev, Vaš sosed pri šoli, Martin Koren in Anton Jan.«

Prisrčno so možje pozdravili učitelja.

»Slišal sem že o Vašem prihodu«, začne Verdev pogovor. »Moj Mirko Vam je kazal proti šoli. Pravil je, da Vam je videti, da znate dobro rabiti leskovko.«

»Mislim, da bo šlo brez palice«, je odvrnil Cvetko na ta otroški opis njegove osebe:

»Tako, tako?« je neverjetno vprašal župan. »Mi v Trdivasi smo navajeni na leskovko, saj že v naši mladosti je šiba večkrat novo mašo pela, dandanes pa je mladina še dosti bolj razposajena in hudobna. Treba je pošteno mazati z leskovim oljem.«

»Ti se zelo motiš Rotnik«, povzame Koren, pameten mož, besedo. »S pretepanjem se mnogo ne opravi, s palico se ne more otrok poboljšati, ampak treba se je ravnati po prislovcu: lepa beseda lepo mesto najde. Pa čemu stojimo tukaj na cesti? Četudi nisem prijatelj gostiln, vendar mislim, da stopimo malo notri in se z gospodom učiteljem kaj pomenimo.«

Jan in Verdev sta bila zadovoljna s tem predlogom, Rotnik pa se je obotavljal.

»No, no«, se je norčeval Verdev, »župan, Vaša žena Vam ne bo takoj izpraskala oči in glave odtrgala, če si v delavnik privoščite kak kozarček.«

Po strani je pogledal župan Verdeva rekoč: »Ti moraš seveda zmiraj burke uganjati. Seveda grem z vami, saj moramo govoriti o beljenju kuhinje v šoli. Vsi štirje smo občinski odborniki, Senčar je gotovo doma in če še pokličemo Alojzija Korošca je občinski odbor polnoštevilno zbran.«

»Čemu je potrebno posvetovanje«, odvrne Verdev, »kuhinja se mora pobeliti, saj izgleda kakor kaka kovačnica. Pokličimo seveda tudi Korošca, sicer bo zameril.«

VI.

Pri vstopu v gostilno je takoj pozdravil Senčar prišlece, s pretirano prijaznostjo se je obfnil k Cvetku: »Dobrodošli g. učitelj v Trdivasi! Zakaj se niste prej dali spoznati?«

Smehljajoč je odgovoril Cvetko: »Saj bi to gotovo storil, če bi ne bili Vi pobegnili, ko je začelo grmeti.«

Senčar je prišel v zadrego in da se izogne vsem neljubim pogovorom, je naglo vprašal: »S čim morem postreči?«

Cvetko, Verdev, Koren in Jan so si naročili kupico piva, župan ga kozarček žganja. Izdatek za čašo piva je smatral za veliko potrato.

«No, to bo pa res treba v časnike dati, da naš župan v delavnik v krčmi sedi; to je čudež, kakor v svetem pismu. Hahaha!» se oglasi v kotu debel, širokoplečat mož v raztrgani in umazani obleki, ki je z dvema enakima bratcema igral karte ter pil žganje iz velike steklenice. Župan je molčal, vendar se je videlo, da se je sila jezil.

Verdev je pa zaklical v kot: «Vi trije seveda imate denar za žganje, najsibo petek ali svetek. Zato ste pa tudi vladarji. Pa le ne bodite preveč predrzni. Novi orožnik mi je včeraj pravil, da bo odslej laškimi beračim bolj na prste gledal.»

Trije kvartopivci so sicer nameravali na to odgovoriti, a ko so zaslišali besedo orožnik, so drug drugega pomenljivo pogledali in tiho med seboj šepetali.

«Otroci teh klatežev iz Laškega Vam bodo še preglavice delali, g. učitelj», pripomni polglasno Anton Jan.

«Iz Laškega?» se je začudil Cvetko, «ne razumem Vas.»

«Seveda, tega ne morete vedeti. — Kar leži onstran potoka imenujemo Laško, ker so pred več leti tam Lahji opeko izdelovali.»

«Še vedno tam stanuje dovolj Lahov», je nadaljeval Verdev, «v kotu imate tri najpremetnejše tičke. Nič delati, cel dan v gostilni sedeti, žene in otroci pa zmiraj beračijo pri kmetih, — to je njihovo življenje.»

«In kar je še najhujše», je povdarjal Koren, «dobijo vsi ti v naši občini državljansko pravico v nekaj letih, kar bi se moralo na vsak način preprečiti.»

«Tako hudo pa vendar ni», je ugovarjal gostilničar. «Ne smete učitelju precej tako slabo slikati vaščanov.»

«Seveda, Senčar», je razburjeno opomnil Verdev, «ti zagovarjaš to sodrgo. Pa zakaj? Ker prti tebi zapijejo ves denar. Kako breme bodo pozneje ti in njih otroci za občino, ne pomisliš, akoravno si občinski odbornik.»

Divje je pogledal Senčar govornika. Ko pa je opazil, da sta Jan in Koren Verdevu pritrjevala, je vstal od mize in šel v klet. Županu je bil ves govor sila neprijeten; imel je trgovino s pivom v steklenicah in, ker je bil Senčar njegov najboljši odjemalec, se mu ni upal zameriti.

Nastopila je mučna tišina, kateri naredi Cvetko konec, ki vpraša Verdeva: «Zakaj ste prej imenovali to troperesno deteljico v kotu tri vladarje?»

S smehom je odgovoril Verdev: «To Vam bodem takoj pojasnil. Debeluhar, ki ravnokar deli karte, se piše Cesar, dolgin za mizo Kralj in tretji z rdečimi brkami Knez. Kaj ne, visoki dostojanstveniki vladajo v Trdivasi?»

«Za vraga», je vpil knez, danes pa izgubim sleherno igro!»

«To se razume», se je rogal debeluhar, «cesar in kralj gresta dandanes preko kneza na dnevni red. Temu ni odpomoči.»

Glasi smeh pri obeh mizah je sledil tem besedam.

V tem trenutku se odpro vrata in v sobo stopi mož srednje postave, ki pozdravi zbrane: «Dober večer vsem skupaj!»

«Dober večer, Korošec», odzdravi župan, «prisedi k nam, da spoznaš našega novega učitelja.»

Cvetko in Korošec se pozdravita, nato začne slednji pripovedovati: «Ravnokar so našli Janeza popolnoma pijanega v cestnem jarku. Ni veliko manjkalo, da ni utonil. — Kupico piva, Vinko!»

«Rad bi vedel, kdo je Janezu spet dal žganja. Saj je postavno prepovedano, znanim pijancem dajati opojne pijače. Čas je že, da občinski odbor nekaj ukrene», se huduje Verdev.

Naglo je izginil gostilničar od mize.

«No», se oglasi župan, «tu se ne more nič storiti. Janez dobi žganje, če drugače ne, pa ukrade. Prej vsled pijančevanja umre, boljše je za občino.»

«Kdo je Janez?» vpraša Cvetko. «Mislim, da sem moža že danes videl.»

(Nadaljevanje sledi.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 1.): Ali se sme sprejeti v dolžno pismo Rajfajznovke intabulacijska klavzula v to svrhu, da se more pozneje vknjiženje izvršiti?»

Odgovor: Ker vladajo v krogu slovenskih zadrugarjev tozadevno razna mnenja, smo se obrnili na splošno zvezo kmet. zadrug na Dunaju za pojasnilo. Ista nam je v dopisu z dne 4. avg. t. l. odgovorila sledeče: »Odločno odsvetujemo, da bi se v besedilo dolžnega pisma v svrhu poznejšega vknjiženja sprejela intabulacijska klavzula, ker se smatrajo taka dolžna pisma, brez ozira na to, če se je vknjiženje izvršilo ali ne, kot hipotekarna dolžna pisma in se ne smejo kolekovati po lestvici I, ampak le po lestvici II, kar povzroča večje stroške.

Hipotekna posojila niso v navadi pri Rajfajznovkah in se že radi tega ne priporoča vpletati tiskovine za hipotekna posojila. Če kak posojiljemalec isto kot hipotekno posojilo imeti

želi, je najboljša, da se sestavi celo dolžno pismo pismeno, ali če to pozneje zahteva, se naj na dolžno pismo pristavi intabulacijska klavzula in kolek popolni.

Nekaj drugega pa je, če vsebuje dolžno pismo le izjavo dolžnika, da je pripravljen na zahtevo Rajfajznovke dati dolg vknjižiti. Taka klavzula ne daje dolžnemu pismu značaja hipotečnega dolžnega pisma, ker je le pred-pogodba, v kateri se le obljubi, če to Rajfajznovka zahteva, vknjiženje dolga v bodoče. Tako dolžno pismo ne izgubi ugodnosti kolekovanja po lestvici I, seveda če rok za odplačilo posojila ne znaša več kakor štiri leta. Razun tega pa nudi taka klavzula Rajfajznovski možnost, da lahko dolžnika sodnijskim potom k vknjiženju prisili.«

Naše članice se naj blagovolijo po tem navodilu, katero je, ker izhaja od najvišje avstrijske zadrugne instance, za vse zadrugarje merodajno, ravnati!

Vprašanje 2.): Kak razloček je med kmetijskimi društvi in kmetijskimi zadrugami? (A. K. v C.)

Odgovor: Strogo razumemo pod izrazom »kmetijsko društvo« le društva, ustanovljena na podlagi društvenega zakona z dne 26. nov. 1852., kojih namen je pospeševati kmetijstvo potom pouka, vzdrževanja drevesnic, trsnic itd.

»Kmetijske zadrug« so pa zadrug, navadno z omejeno zavezo, ustanovljene na podlagi zadrugnega zakona z dne 9. aprila 1873. in imajo v prvi vrsti namen skrbeti za skupen nakup kmetijskih potrebščin (umetnih gnojil, močnih krmil, semenja, galice, strojev itd.) in skupno prodajo kmet. pridelkov (žito, jajca, sadje, vino itd.)

Radi Vam verjamemo, da pri nas človek ne more vedeti, kak delokrog ima kmetijsko društvo in kak delokrog ima kmetijska zadruga, ker si pridevajo vse različne vrste zadrug ti dve imeni. Kar se tiče konsumnih društev, ki se pečajo z skupnim nakupom špecerijskega, manufakturnega in drugega blaga in se mnogokrat tudi imenujejo kmetijsko društvo ali kmetijska zadruga, je jedino priporočati zaznamovanje »konsumno društvo« ali boljše »konsumna zadruga«, da se prepreči vsaka zamenjava.

Seznam jugoslovanskih zadrug.

ki so bile po izidu avgustove številke »Zadruga« registrovane v zadrugnih registrih trgovskih sodišč oz. na novo ustanovljene.

Križevci (Štajersko, okrož. sod. Maribor) bikorejska zadruga v Križevcih, registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Banja (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, uknjižena na neograničeno jamčenje u Banju.

Bibinj (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, uknjižena na neograničeno jamčenje u Bibinjam.

Krušev, (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, uknjižena na neograničeno jamčenje u Kruševu.

Danje Dicmo, (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Zaostrog, (Dalmacija, okrož. sod. Split) Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Ljubljana, (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Slovensko založništvo, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Št. Jurij ob juž. žel. (Štajersko, okrož. sod. Celje) Kmečka hranilnica in posojilnica v Št. Jurju ob juž. žel. registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Dramlje, (Štajersko, okrož. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Dramljah, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Šmartno pri Slovenjgradcu (Štajersko, okrož. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Šmartnem pri Slovenjgradcu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Gradac, (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Vrdela pri Trstu, (Primorsko, dež. sod. Trst) Gospodarsko društvo Vrdela na Vrdeli v Trstu. vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Karjoka, (Primorsko, okrož. sod. Rovinj) Motovunsko društvo za štednjo i zajmove, registrana zadruga na neograničeno jamčenje.

Pula, (Primorsko, okrož. sod. Rovinj) Konsumno društvo u Puli Sv. Polikarpo, registrovana zadruga na ograničeno jamčenje.

Donje Selo na Šolti (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neopravičeno jamčenje.

Dugopolje (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Gornje Selo na Šolti (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Makarska (Dalmacija, okrož. sod. Split) Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Mrvince (Dalmacija, okrož. sod. Split) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Loka pri Zidanem mostu (Štajersko, okrož. sod. Celje) Kmečka hranilnica in posojilnica v Loki pri Zidanem mostu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Št. Peter v Sav. dolini (Štajersko, okrož. sod. Celje) Kmečka hranilnica in posojilnica v Št. Petru v Sav. dol., registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Gorica (Primorsko, okrož. sod. Gorica) Slovensko delavsko stavbeno društvo »Svoj dom«, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Podstrana, (Dalmacija, okrož. sod. Split) Poljička seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Loka pri Zid. mostu (Štajersko, okrož. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Loki pri Zid. mostu, registrovana zadruga z neom. zavezo.

Št. Peter v Sav. dolini. (Štajersko, okrož. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Št. Petru v Savinjski dolini, reg. zadruga z neom. zavezo.

Zadružne in gospodarske vesti.

Schulze-Delitzsch-ev spomenik. Na Dunaju namerava Zveza Schulze-Delitzsch-evih zadrug temu za razvoj zadružništva v mestih, vzlasti za meščanske sloje trgovcev, obrtnikov in uradnikov, prezasluznemu organizatorju postaviti spomenik.

Kmetijska družba na Dunaju praznuje koncem tega leta 100 letnico svojega delovanja. Da se ta slavnost dostojno praznuje, se delajo temeljite priprave. Ob tej priliki se bo izdala slavnostna knjiga, ki bo vsebovala zgodovino in delovanje kmetijske družbe ter se ustanovil jubilejni fond, iz katerega se bodo podeljevala darila za najboljša dela na polju kmetijske prakse, kmetijske vede in organizacije.

Češke mlekarne zadruga na Moravskem. Na Moravskem je 99 čeških mlekarških zadrug z 11.145 zadrugnikov. Večina istih je postavila lastna poslopja, ki so stala 1.656.000 K. 40 mlekar se goni z ročnim obratom, 49 z paro, 5 z bencinom, 2 z električno in 2 z vodno močjo.

V l. 1906. so prodale mlekarne 1.122.000 l neposnetega mleka, izdelale okrog 1.600.000 kg surovega masla, nad 3.000.000 kg mehkega sira, okrog 2.000.000 kosov raznih vrst sira in mnogo kvargelnov.

Zadrugniki so dobivali za l mleka 9—12,8 h.

Posebno pomenljiv je uspeh mlekar v tem oziru, da se je v okrožju mlekar povzdignilo število goveje živine za 60—70%.

Zahtevamo občno državno zavarovanje proti ujmam! je naslov izvrstnemu članku v «Kmetovalcu», v katerem priporoča pisec z ozirom na ogromno škodo, katero leto za letom, osobito letos povzročajo ujme kmetom ter z ozirom na to, da se z podelitvijo nezadostnih državnih oz. deželnih podpor škoda nikakor ne more poravnati, ustanovitev občne državne zavarovalnice proti ujmam kot najuspešnejše sredstvo za povzdigo kmečkega stanu in odvrnitev izseljevanja, katero se od dneva do dneva širi.

C. kr. kmetijska družba kranjska priredi prihodnje leto ob priliki kmetijske razstave v Pragi kmetijsko poučno potovanje na Češko. Na to potovanje opozarjamo že sedaj kmetovalce, osobito zadrugarje, ker se bo na Češkem nudila vsem udeležencem prilika videti ne le uzorne kmetije, ampak osobito visoko razvito zadružništvo.

Denarna draginja. Po celem svetu je nastopila denarna draginja, katero so povzročile razne okolnosti, o kojih bomo v jedni prihodnjih številkih obširno razpravljali; denar se težko in le za visoke obresti celo od bank, katere sicer pod zelo ugodnimi pogoji ponujajo denar, dobi.

Na kak način se naj v tej dobi postopa? Odgovor je dala deželna osrednja kreditna zadruga v Budapestu, ki je razposlala svojim članicam sledečo okrožnico: «V zadnjem času je nastopila tako občutna draginja na denarnem trgu, da bomo najbrž tudi mi prisiljeni zvišati obrestno mero. Radi tega smatramo za potrebno, da voditelji zadrug opozorijo zadrugnike, da naj jemljejo le neobhodno potrebna posojila in, da se naj dajanje posojil, kolikor mogoče, omeji.»

Isti svet dajemo tudi slovenskim zadrugam, priporočamo jim pa tudi, da se v večji meri ko do sedaj poslužujejo tudi v ugodnih in ne samo v slabih časih svoje denarne centralne in —, kar je posebno važno, naj skrbje v dobrih letih za zvišanje svojih rezerv in naj istih ne nalagajo samo v nepremičninah, ker se rezerve, naložene v nepremičninah, ne dajo, oz. zelo težko, realizovati, ampak naj iste nalagajo pri svoji denarni centrali. Zna se prigoditi, da še nastopijo neugodnejše razmere na denarnem trgu in je dolžnost vseh poklicanih činiteljev skrbeti za to, da tudi v takih razmerah naši zavodi ne trpijo škode in se ljudstvu pomaga.

Visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo je podelilo Zadružni Zvezi v Celju l. 1907. subvencijo v znesku 6000 K v svrhu snovanja Rajfajznovk in drugih kmetijskih zadrug na spodnjem Štajerskem.

Centrala za varstvo koristij kmetijstva in gozdarstva na Dunaju izkazuje v poročilu o delovanju v zadnjem poslovnem letu krasne uspehe v prid kmečkega stanu. Uspešno je odbijala zahteve mesarjev in kupcev za živino, da se odprejo meje tuji živini, preprečila je uvoz pitane živine iz Italije, Francoskega in Nizozemskega, dosegla je, da se je oddelek za živinozdravstvo pridelil poljedelskemu ministerstvu, da se je ustanovil samostojni kmetijski odsek v državnem železniškem svetu, prepovedalo se je igranje avstrijskih državljanov na inozemskih terminskih borzah za žito, tudi na borzi v Budimpešti, vplivalo je na železniško ministerstvo glede železniških tarifov itd.

Delo in uspehi centralne so jasen dokaz za to, koliko dosežejo kmetovalci s složnim skupnim delom.

O priliki velikega jesenskega sejma v Gradcu, ki traja od 14. do 22. septembra se bodo vse domače pasme goveje živine razstavile in sicer pride letos na vrsto gornje Štajersko, prihodnje leto srednje in naslednje leto spodnje Štajersko. Razstavilo se bo vsakokrat 120 glav goveje živine. Te razstave bodo nudile kmetovalcem priliko spoznati vse domače pasme in bodo gotovo mnogo pripomogle k povzdigi živinoreje.

Ob istej priliki se namerava tudi prirediti sadjarska razstava.

Najvišje sodišče je izreklo v pravadah proti konkurzni masi «Kmetijskega društva v Ribnici» z razsodom 12. oktobra 1905 št. 12.767:

1. Za članstvo zadruga je zakoniti pogoj pismena pristopna izjava ali podpis pismene pristopnice, katere ni moči nadomestiti s konkludentnimi (sličnimi) dejanji.
2. Člani ne postanejo tisti, katere podpišejo drugi brez posebnega pooblastila.
3. Kdor ne zna pisati ter se samo podkriža, mora to storiti pred dvema pričama.
4. Kdor je ob pristopu maloleten, ne postane član s tem, da je tudi po zadobljeni samostojnosti užival pravice člana in stem nadaljeval dozdevno članstvo.
5. Za sprejem članov zadošča, da se jim vroči deležna knjižica in da se sprejmo v zadrugni register.
6. Načelstvo sme članom kreditirati opravilne deleže.

Po «Slovenskem Pravniku.»

Odlikovanje. Uredništvo «Perotinar-ja» v Trziču (Gorenjsko) bilo je za svoj list na «l. odborni králíkářsky výstavě hospodářského kroužku nistního mužského odboru N. J. S. v Hronove» od 3.—5. avgusta 1907 odlikovano z častno diplomom «zemědělské rady kr. Českého». To odlikovanje je tem bolj častno, ker so Čehi v enakih strokovnih listih veliko bolj napredni nego mi Slovenci, ki imamo samo ta list, kateri se bavi izključno samo z umno rejo perotnine in malih domačih živali. Vkljub temu pa, da so Čehi v tem veliko bolj razvajeni, priboril si je list «Perotinar» vsled svoje vsestranske, z lepimi podobami opremljene vsebine, med češkimi enakovrstnimi strokovnimi listi enakopravno stališče, vsled česar moramo tudi mi «Perotinarja» le ponovno najtopleje priporočati vsem cc. kmetovalcem in gospodarjem, posebno pa tudi č. gospodom učiteljem in duhovnikom na deželi v mnogobrojno naročilo, da tako tudi mi kaj pripomoremo k ohranitvi tega, za naše kmetovalce tako velevažnega lista. Cena lista (K 250 za celo leto) vkljub njegovi bogati in resnično poučni strokovni vsebini, ni velika in si ga tedaj lahko omisli tudi najrevnejši kmetovalec. List izhaja sedaj v drugem letniku (5. številka). Prvi letnik je še v nekaj izvodih v zalogi ter stane nevezan K 250, vezan K 350, prosto poštnine.

Osrednja blagajna nemškega zadružništva v Berlinu je končala zadnje poslovno leto s precejšnjo izgubo. To bode prijatelje zadružništva gotovo osupnilo zlasti pri nas v Avstriji, kjer se delajo ravno priprave za ustanovitev osrednje blagajne po nemškem vzorcu. Izguba pri tem velikanskem zavodu k sreči ne izvira iz poslovanja samega, ampak je posledica izredno nizkih kurzov nemških državnih papirjev, katerih blagajna poseduje za mnogo milijonov. Nemški državni papirji, ki

dajejo povprečno le 3% obresti, so namreč še nižje padli kakor avstrijski. Na Nemškem sili državna uprava javne denarne zavode, hranilnice itd. da morajo kupiti gotovo množino državnih papirjev, katera mora biti v določenem razmerju s hranilnimi vlogami, oziroma rezervnim zakladom. Ta okolnost je tedaj spravila osrednjo blagajno v take stiske, da niti ne more zadrudnikom njih deleže s 3% obrestovati. Ko postanejo denarne razmere na svetovnem trgu ugodnejše in pojdejo kurzi zopet kvišku, bode seveda takoj konec neprilik, kakor je tu opisana.

Nov način kontrole posojilnic je za poskus upeljalo deželno nadzorstvo zadrudništva v Dol. Avstriji. Deželni odbor dol. avstrijski je mnenja, da revizor v pičlo odmerjenem času ne more priti vsem eventualnim posojilnicam na sled. Poskusilo se je tedaj, poklicati vse stranke po vrsti v posojilniško pisarno, kjer so se primerjali upisi v dolžnih in vložnih knjižicah z vpisi v knjigah posojilnice. Ta način kontrole se ni obnesel radi zamudnosti za stranke, kakor tudi za zavod. Ker se pa vabilu nikoli ne odzovejo vse stranke, kontrola tudi ni temeljita. Zdaj se poskuša kontrolirati na ta način, da izpiše revizor stanje vsakega posameznega računa dolžnikov kakor tudi vlagateljev. Deželni odbor naznani potem vsaki stranki v zaprtem pismu, koliko je dolžna, oziroma, koliko ima terjati in jo pozove, se oglasiti, ako bi račun ne bil pravilen.

Tudi ta način revizije ima napake prejšnjega. Mnogo dela in vendar nobene popolnosti. Koliko je strank, ki ne znajo ne brati ne pisati, še manj pa računati! Take se bodo le redko oglasile, pač pa izgubile zaupanje do posojilnice. Mnogo je tudi strank, ki imajo svoj denar naložen pod tujim, izmišljenim imenom.

Ostalo bo menda vse pri starem.

Najbolje stori vsaka posojilnica, kateri to razmere dopuščajajo, da nastavi strokovno izobraženega tajnika. To bi tudi revizije znatno olajšalo. (Če tudi se ne strinjamo z vsemi izvajanji pisca, vendar priobčujemo ta dopis in si pridržimo, da še o priliki o tem obširneje spregovorimo. Op. uredn.)

Za zadrudništvo v Dalmaciji. Avstrijska vlada hoče dati kot prvi prispevek za ustanovitev zveze dalmatinskih kmetijskih posojilnic in gospodarskih zadrug 20.000 K a poleg tega še letno podporo v znesku 6000 K, nadalje bo prevzela stroške za poučne tečaje; izobražene kmetovalce namerava pošiljati na Tirolsko in Kranjsko, kjer bi se izpolnili lahko do dobra v svoji stroki. Podeljevala bo nagrado ustanoviteljem zadrug v krajih, kjer je še oderušstvo v najlepšem cvetu. Nadalje hoče tudi zdatno podpirati «Zvezo», ako prevzame nakupovanje gospodarskih potrebščin in za to ustvari blagovno centralo v Zadru.

Upati je, da se z izdatno pomočjo od strani države izboljša skrajno v gospodarskem oziru zanemarjena Dalmacija.

Nov zadrudni zakon. Kakor poročajo razni listi, je izdelalo pravosodno ministrstvo načrt novega zadrudnega zakona, v katerem se bode priredila v svrhu posvetovanja anketa.

Zadrudništvo v Afriki. Kakor smo svoj čas poročali, je nemška vlada poslala v svojo kolonijo v nemški jugo-zahodni Afriki odličnega zadrudnega strokovnjaka dr. Nolden, da prouči tamošnje razmere in deluje za ustanovitev zadrug. Dr. Nolden potuje po koloniji, študira razmere, predava o raznih zadrudnih vprašanjih ter je ustanovil nemško jugo-zahodno afrikanško zadrudno banko kot zadrugo z omejeno zavezo. Delež znaša 250 M (300 K), poroštvo 5000 M (6000 K). Ta banka opravlja posle posojilnice za celo kolonijo in se je ista mesto posameznih posojilnic z omejenim okolišem ustanovila iz sledečih razlogov:

1. Mesto mnogih oseb za upravo, katerih v mnogih okrajih v obče ni za dobiti, je le jedna centralna, jednotno uprava potrebna, katera jamči za jednotno, primerno poslovanje in pregled čez vse razmere ter je cenejša,
2. Centralni zavod lažje deluje proti ruvanju nasprotnikov in ima večjo življensko moč v sebi,
3. Vsaka popustljivost napram članom je izključena, ravno tako vsako lahkomišeljno razpolaganje z denarjem,

4. Ta zavod lahko vrši v polni meri vse bančne posle, vzlasti čekovni promet.

Ud te banke lahko postane posameznik, kakor tudi zadruga.

Snujejo se tudi posamezne nakupovalne in prodajalne zadruge v svrhu cenejšega in ugodnejšega nakupa potrebščin ter ugodnejše in lažje prodaje pridelkov.

O desetletnici majhne mlekarne zadruge v Dahlem (Eifel) prinašajo nemški zadrudni listi prav zanimive podatke. Ta mlekarina obstoji v pokrajini Eifel, ki je v celi Nemčiji v gospodarskem oziru silno zanemarjena in vendar se je s vztrajnim delom dosegel lep uspeh, kar predočujejo naslednje številke:

Zadrudnikov je bilo l. 1897 — 42
l. 1907 — 63
Mleka se je oddalo povprečno na dan
l. 1897 — 370
l. 1907 — nad 925 l

Plačevalo se je za mleko l. 1897 — 9:32 pfenigov,
l. 1907 — 10:54 »

Rezerve se je nabralo tekom 10 let 7950 M (9540 K). Mlekarina je imela s početka ročni obrat, od l. 1900. pa deluje z parno turbino.

Delokrog mlekarne obsega jedno vas in je razvidno, da tudi v gospodarsko zanemarjenih krajih lahko zadruga prospere, če le občani upoštevajo velik pomen združevanja.

Pri ustanovitvi mlekarne se mnogokrat ne morejo glede prostora, kjer bi naj stala mlekarina, zjediniti. Ob taki priliki se preveč naglašajo osebni oziri, kar je popolnoma napačno. Glede prostora se morejo upoštevati le oni momenti, ki so potrebni za dober uspeh in rentabiliteto zadruga, osobito prometne razmere in razmere glede oddaje mlečnih izdelkov. Če se nahaja kolodvor v bližini, je najumestnejše, da se mlekarina zgradi v bližini kolodvora, ker se na ta način transportni stroški za odpošiljanje surovega masla in sira ter dobavo premoga, srojev, olja itd. zmanjšajo. Ako bi pa bila stavbišča v bližini kolodvora zelo draga, oz. bi bilo dovažanje mleka v mlekarino spojeno z velikimi stroški ali bilo sila težavno vsled velike oddaljenosti od vasij, katere so priklopljene mlekarini, se ne sme na to ozirati, da stoji mlekarina blizu kolodvora. Gledati treba tudi na dovoljno množino vode v bližini in na to, da ne stoji mlekarina v neposredni bližini tovarn oz. podjetij, ki razširjajo smrad oz. neprijeten duh.

S kratka: pri ustanovitvi vsake mlekarne se naj upošteva vse, kar more povzdigniti podjetje in se naj vse osebne koristi v prid celokupnosti zapostavljajo!

Poziv. Meseca septembra bomo Slovenci slavili 70-letnico rojstva g. Mihaela Vošnjaka, očeta slov. Posojilništva, še zdaj vrlo delujočega predsednika Zadrudne Zveze v Celju. Vse posojilnice in zadruga, ki so v celjski «Zvezi», bodo slavnostno obhajale ta veseli narodni praznik. Slovenski denarni zavodi so najmočnejše trdnjave našega gospodarskega in s tem tudi narodnega napredka. Da nam pa ostane za bodoče čase viden in trajen spomin na to slavnost, je priredila podpisana tvrdka, s privoljenjem gospoda jubilarja samega, njegovo najnovjšo sliko, v krásni heliogravuri, 33/50 cm veliko. Slika z okvirjem vred, nalašč za njo naročenem, v antitem zlatem slogu, bo stala le 16 kron. Zaboječek brezplačno; le poštnino plača prejemnik sam. Da ne bi naročili premalo ali preveč slik, vabimo slavne zavode, da naroče sliko v teku 8 dni. Sliko razpošljemo 15. septembra. Ker bo slika vseskozi umetniški dovršeno delo, bo v okras vsakemu uradu naših posojilnic in zadrug, pač lep spomin na osivelega očeta in voditelja slovenskega posojilništva. Zato pričakujemo z gotovostjo, da se odzovejo z naročilom vsi zavodi, do katerih smo se obrnili. «Goriška tiskarna» A. Gabršček.

Najnovjši slovenski pravoslovni knjigi: 1. Civilnopravdni zakoni, ki obsega civilnopravdni red in sodni pravilnik od 1. avgusta 1895, z uvodnima zakonoma, z drugimi zakoni, ukazi in razpisi civilnopravdnega obsega ter z odločbami najvišjega sodišča itd. Uredil in obširno stvarno kazalo po strokovnih izrazih v slovenskem in hrvatskem jeziku dodal dr. E. Volčič, c. kr. sodni svetnik v Rudolfövem. Obseg XII+909 str., cena v platno vez. knjigi 8 K, po pošti 60 h več.

II. Odvetniška tarifa, določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pri sodiščih, sodne pristojbine s stvarnim kazalom. Uredil dr. E. Volčič. Obseg 75 str. (20 str. tabel); cena 1 K 80 h.

Knjigi niste priporočati le pravnikom, temuč tudi občinskim in župnim uradom, hranilnicam, posojilnicam in drugim zadrugam, trgovcem ter sploh vsakemu, ki ima posla v teh stvareh. Pohvalno so se o njih izražali vsi domači časopisi, med njimi strokovni: Narodni gospodar, Občinska uprava, Zadruga, potem Slovenski pravnik in Mjesečnik Pravnika društva u Zagrebu.

Poslednje navedeni list pravi v br. 6. l. 1907 med drugim:

Osim toga, što su posebni propisi, koji vriede samo za Dalmaciju, uvršteni samo u hrvatskom jeziku, uzet je obzir na nas Hrvate jošte i time, što su u obširnom stvarnom kazalu navedeni i izrazi hrvatskoga uređovnog prievoda gornjih zakona, u koliko se bitno razlikuju od slovenskih. Tako je pružena mogućnost i hrvatskim pravnicih iz Dalmacije i Istre, da ovu knjigu rabiti mogu upravo tako kao i Slovenci.

Tisak i oprema knjige liepi su i okusni, a kako su u njoj sadržani svi propisi, koji se na ovaj predmet odnose, dobro će doći ne samo svim slovenskim nego i hrvatskim pravnikom Dalmacije i Istre, a i nepravnikom, koji sa sudovi posla imadu.

Završujući iztičem, da ova knjiga služi na čast i njenom uredniku dru. Eduardu Volčiču i izdavaču »Pravniku«, te ju čitaocima »Mjesečnika« najtoplije preporučam.

Knjigi se dobivati pri dr. E. Volčič-u v Rudolfovem (Kranjsko) ter po knjigarnah sploh.

Brošure. V zalogi »Zadružne Zveze« v Celju sta izišli brošuri: »Bistvo in ustroj Reiffeisenških in Schulze-Delitschevih posojilnic ter »Kratko navodilo za snovanje Raiffeisenovk«, kateri je spisal ravnatelj »Zadružne Zveze Fr. Jošt. Ti dve brošuri, kakor tudi že prej izišla brošura »Snujmo vinarske in sadjarske zadruge!« ter brošura »Zadružništvo na Slovenskem ter sodelovanje učiteljstva pri istem«, katera bo v kratkem izšla, se dobivajo pri »Zadružni Zvezi« v Celju brezplačno.

„Denarna centrala Zadružne Zveze v Celju“

izkazuje z 31. avgustom 1907 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje deležev koncem leta 1906	K	113.790'—
Vplačani deleži	»	2.270'—
Skupaj	K	116.060'—
Izplačani deleži	»	10'—
Stanje deležev	K	116.050'—
Stanje pasivnih tekočih računov		
koncem leta 1906	»	1,530.409'19
Prejeti pasivni tekoči računi	»	1,503.549'91
Skupaj	K	3,033.959'10
Vzdignjeni pasivni tekoči računi	»	1,102.540'42
Stanje pasivnih tekočih računov	K	1,931.418'68
Stanje aktivnih tekočih računov		
koncem leta 1906	»	1,626.384'72
Izplačani aktivni tekoči računi	»	1,148.384'53
Skupaj	K	2,774.769'25
Vrnjeni aktivni tekoči računi	»	903.629'19
Stanje aktivnih tekočih računov	K	1,871.140'06
Gotovina, poštna hranilnica in na-		
ložbe	»	109.137'73
Denarni promet je znašal v avgustu:		
prejemki	»	5,020.029'67
izdatki	»	5,008.017'31
Skupni denarni promet toraj v		
avgustu	K	10,028.046'98

Priznано najboljše

sejalnice vnovič zboljšanega sestava „Agrikola“,

jeklene pluge,
brane, valjarje,

kosilnice za travo, deteljo in žita,

obračalnike, stroje za grabljenje sena in žita,

stiskalnice za grozdje in sadje,

hidravlične stiskalnice,

stroje za mečkanje in robkanje grozdja,

☞ mline za sadje, škropilnice ☞
☞ za trte in druge rastline, ☞

stroje za sušenje sadja in sočivja,

vrtilne pumpe za gnojnico,

izdeluje in razpošilja v najnovjših, odlikovanih sestavih

Ustanov. 1872.

PH. MAYFARTH & Co.,

1050 delavcev.

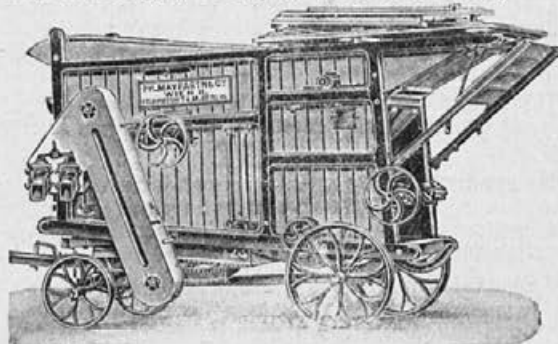
tvornice kmetijskih strojev, livarne in parne fužine **DUNAJ 2/I, Taborstrasse št. 71.**

Odlikovan z nad 500 zlatimi, srebrnimi kolajnami i. t. d.

Obširni ceniki s podobami brezplačno.

Zastopniki in preprodajalci se iščejo.

mlatilnice s patentovanimi tečaji, prirejenimi za kolobarno mazanje (Rollen-Ringschmierlager), ročne, na vitel in motorne,

vitlje za vprežno živino,

stroje za snajenje žita, trijerje, stroje za robkanje koruze,

stroje za rezanico s patentovanimi tečaji, prirejenimi za kolobarno mazanje, da jih je možno goniti povsem lagotno.

stroje za parjenje krme, peči za štedilne kotle in vse druge kmetijske stroje

Družba za uvedbo 'hišnih hranilnih nabiralnikov'

družba z omejeno zavezo.

Telefon št. 4.996.

DUNAJ, I. Seilerg. 4.

Ček. konto poštna
hranil. št. 88.098.

Pridobili smo za Avstrijo izključno prodajalno pravico

„Hišnih hranilnih nabiralnikov“

tvrdke Krištofa Cloeter na Dunaju

in vabimo slavne denarne zavode k naročbi.

Nabiralniki so iz jeklene pločevine prešani in zakovani ter se izdelujejo v dveh vzorcih

Vzorec št. I,

je nabiralnik, ki se nahaja že dalj časa v prometu. Visok je 13 cm, dolg 10 cm, širok 6 cm. Nabiralniki se izdelujejo fino ponikljani. Na zadnji strani nabiralnika se nahaja priprava, ki omogočuje nataktni posebno lastnikovo visečo ključavnico. —

Cena kosu K 4'—

Vzorec št. II,

z novim, absolutno varnim zaporom. Ta nabiralnik je 13 cm visok, 8 cm dolg in 5 cm širok. Zaradi pripravne oblike in velikosti ga je mogoče lahko v žep vtakniti. Nabiralnik se izdeluje bruniran.

Cena kosu K 4'50.

Pri obeh nabiralnikih se nahaja na zgornji strani špranja, skozi katero je lahko mogoče spustiti petkronski srebrnjak. Vzorec št. II ima razven tega na ožji steni, posebno odprtino za papirnat denar. Na prednji strani je pritrjena tablica, na katero se vtisne ime denarnega zavoda in tekoča številka. Najmanjša dobava znaša 100 kosov, dobavni čas pa krog 60 dni. Cene veljajo za Dunaj proti gotovemu plačilu. Za vtisk napisa je plačati jedenkratno plačilo za vse naročene in naknadno naročene kose v skupnem znesku po 50 v od črke. V svrhu naročila se naj obračajo zadruga na Zadržno Zvezo v Celju, ki vse potrebno oskrbi.

Zvezna tiskarna v Celju ▲ Schillerjeva cesta št. 3

izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela od navadne do najmodernejše oblike. Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v kratkem času okusno, točno in ceno.

VSE PO KONKURENČNIH CENAH!

ZVEZNA TRGOVINA, Celje, Rotovška ul. 2

priporoča sl. posojilnicam, hranilnicam in zadrugam založne tiskovine po znižanih cenah:

	100 pol oziroma komadov	K		100 pol oziroma komadov	K
Obrazec A. Blagajniški dnevnik	kolek	5'—	Opravični zapisnik		5'—
B. Konto za posojila		7'20	Menice, slovenske		4'—
C. Konto za hranilne vloge	kolek	7'20	Skadenčna knjiga za menice		5'—
D. Konto za zadrugne deleže		5'—	Konto hiš		5'—
E. Razdelnik izdatkov		6'40	Zemljeknjižna prošnja		5'—
F. Razdelnik prejemkov		6'40	Rubrum za zemljeknjižne prošnje		4'—
G. Imenik društvenikov (register)		6'40	Obrazec U. Pristopni list		6'40
H. Denarni listek		1'—	V. Izkaz za rentni davek		4'—
I. Listek vzdignjenih hranilnih vlog		1'—	Fascikelni za dolžna pisma	1 par	—'90
K. Referatna pola za dolžnike		1'20	" " pristopne liste	1 "	—'60
L. Poročevalna pola za dolžnike		5'—	" " menice	1 "	—'60
M. Opomin ostalih obresti		1'—	Knjiga za naložen denar št. 600 K/70	kolek	2'40
N. Računski listek za posojila		1'—	" " izposojila št. 600 K/70	kolek	2'40
O. Konto hranilne vloge		7'—	" " inventar št. 600 K/70		2'40
P. Konto deleži in dividenda } za sklepanje računov		7'—	Imenik (index) vlagateljev 195/548		1'20
R. Konto posojila		7'—	" " zadrugnikov in dolžnikov 195/548		1'20
S. Izkaz o neposrednih pristožbinah		4'—	Zapisnik za sklepe načelstva 400 K/100		2'70
T. Računski zaključek		7'—	" " občnega zbora 400 K/70		2'30
Dolžno pismo		6'—	Ovitki za obrazce O., P., R., po 100 pol po		6'—
Navodilo kako sestavljati letne račune	komad	—'30			

VEZANJE VSEH KNJIG SE PRESKRBI V LASTNI KNJIGOVEZNICI SOLIDNO IN CENO.

Zvezna knjigoveznica, Celje

Schillerjeva cesta šte. 3

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor: vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig, molitvenikov, izdelovanje map, fascikljev itd. Sprejemajo se tudi vsakovrstna galanterijska dela. Izvršuje vse ceno, hitro in solidno.

Pri gnojenju travnikov, deteljišč in žita ne smemo opustiti poleg gnojenja z Tomasovo žlindro, superfosfatom in kostno moko

**gnojenje z kajnitom
ali 40⁰/₀ kalijevo soljo.**

Pojasnila o teh, kakor tudi drugih gnojilih daje:
**kmetijska pojasnjevalnica kalijevega
sindikata Gradec-Rauberg 11.**

**Kalisyndikat, G. m. b. H. Stassfurt-
Leopoldshall, Nemčija.**

Kalijeva gnojila se dobivajo:

**pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu,
pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani**

in tvrdki „MERKUR“

P. Majdič, Celje.

Dr. E. Volčič, Novo mesto (Rudolfovo, Kranjsko)

je uredil in izdal:

1. „Civilnopravdni red in sodni pravilnik“ z drugimi civilno-pravdnimi zakoni. — Knjiga je popoln zbornik pravil označene vrste; koncem tvarine je obširno stvarno kazalo v slovenskem in hrvaškem jeziku. Obseg XII in 909 strani; cena vezani knjigi 8 kron, poštnina 55 vin.
2. „Odvetniška tarifa“, določila o slovenskem in hrvaškem jeziku pred sodišči, sodne pristojbine. Obseg 75 strani (20 tabel); cena 1 K 80 v.

Knjigi se dobivata pri dr.-ju Volčiču in pri knjigotržcih.

Klajno apno,

katero se je skozi
14 let izbornob-
neslo, se dobiva
najbolj po ceni pri

Mih. Barthel & Comp.

Dunaj X/3. Siccardsburggasse 44.

Popis in ceniki zastoj

Dopisuje se v slovenskem jeziku.

! Varne pred ognjem in vlomom !

Blagajnice

prodaja v vseh velikostih, najboljše iz-
delane, firma ki obstoji že nad 30 let

S. BERGER

DUNAJ, I. Wipplingerstrasse 29.

Vzorci so v rabi in se lahko ogledajo

pri „Zadružni
Zvezi v Celju“

in pri

mnogih dru-
gih posojil-
nicah in hra-
nilnicah v

vseh slo-
venskih po-
krajinah.

ÚSTŘEDNÍ BANKA ČESKÝCH SPOŘITELEN (Osrednja banka čeških hranilnic)

PODRUŽNICA V BRNU
Ferdinandova ulica 29.

Centrala v Pragi

PODRUŽNICA V TRSTU
Piazza del Pontarosso 3.

PODRUŽNICA V LDOVU
ulica Karola Ludvika b. 33.

I. Ovocna ulica 15.

PODRUŽNICA NA DUNAJU
I. Wipplingerstrasse 22.

Izvršuje vsakovrstne bančne transakcije: Tekoče račune. Uloge. Vrednostne papirje. Eskomptuje menice denarnih zavodov. Občinska, komunalna in okrajna posojila. Valute, devize, inkaso in izplačila. Financiranje gradenj javnih korporacij.

Izdaja in prodaja 4% bančne zadolžnice, katere se zamorejo uporabljati glasom zakona za nalaganje denarja sirot, dalje kot fondi, kavcije itd.

ODDELEK za VADIJE in KAVCIJE.

Izvede se povišanje lastnega akcijskega kapitala (IV. emisije). Rok vpisovanja in izplačila do 30. junija 1907. — Na željo prospekti. — Plačila se vršijo lahko v poljubnih obrokih in se obrestujejo po 4½%.

Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo.

10-3

Franc Nechvíle

tovarna vinogradniškega orodja, strojev za kletarstvo in kovinskih izdelkov

na Dunaju V/1, Margaretenstrasse 98/II.

Ustanovljeno 1882. Telefona št. 1556. Brzojavi: Nechvíle Telefon,

izdeluje:

Sadne in vinske stiskalnice, sadne mline.

Stroje in priprave za uporabljanje sadja.

Brizgalnice za sadno drevje, vozne in samotvorne, za male in velike obrate.

Priprave za namazanje in desinficiranje «Unicum», za pobeljenje sadnega drevja z apnom, nadalje za beljenje pročelij, kletarstev, hlevov itd.

Peronospora-brizgalnice patent »Austria«, sestav c. kr. kmetijske družbe na Dunaju.

Razprašilnike za žveplo »Vindobona«.

«Kober», patent. priprave za vbrizganje ogljikovega sulfida, najnovejši patentovan sestav s kontrol. pripravo.

Vinske sesalne in vse kletarske potrebščine.

Glogowski & Co.

Radetzkystrasse 5 ☒ Gradec ☒ Radetzkystrasse 5

Edina prodaja

Remington-pisalnih strojev

Največji zavod te vrste. Svetovna znamka.

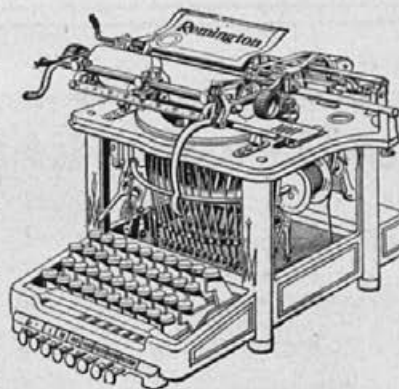
Podružnice in prodajalnice v 42 mestih.

Centrala za Avstrijo na Dunaju, I. Franz-Josefs-Kai 15 in 17.

Najnovejši vzorci: _____

ILION, model št. IX, 10-2
 REMINGTON-BILLING stroji,
 SPECIJALNI TABULATOR stroji s pripravo za
 pisavo različne barve.

Posebni stroji za vsak namen in za vsako stroko.
 Specijalni katalogi zastonj in poštne prosto.

„Južnoštajarska hranilnica v Celju“, [▲] Narodni dom [⊗]

za katero jamčijo okraji: **Gornjigrad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah, Vranksko** za popolno varnost vlog in za njihovo, po pravilih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj hranilnih vlog **4,000.000 kron.**

Hranilnica posluje s strankami vsak **torok in petek** dopoldne, za druga opravila pa je urad odprt **vsak dan** ob navadnih uradnih urah. **Hranilne vloge** obrestuje **po 4 odstotke** in pripisuje obresti polletno h kapitalu ter plačuje hranilnica **rentni davek sama** in ga ne odtegne vlagateljem, tako, da dobe isti popolnoma **nad 4 odstotke obresti.**

Izposojuje pa od dne 1. januarja leta 1905 na zemljiško varnost **po 4 tri četrt odstotkov**, občinam in korporacijam navedenih petih okrajev **po 4 in pol odstotkov obresti.**

POSJOJILNICA V CELJU „NARODNI DOM“ [▲] v lastni hiši.

Posojilnica v Celju, ki je bila leta 1881 z neomejeno zavezo ustanovljena, šteje sedaj nad 4200 zadrušnikov, kateri imajo vsega nad **88.000 kron** vplačanih deležev ter ima sedaj nad 6 in pol milijona kron hranilnih vlog in nad **332.000 K** rezervnega zaklada.

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni član zadruge ter jih obrestuje po 4 in en četrt odstotkov; posojilnica plačuje **rentni davek sama**, ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Posojila daje na osobni ali hipotekarni kredit proti **5 in pol odstotnemu** in **5 odstotnemu** obrestovanju.

Posojilnica v Celju uraduje vsak dan dopoldne od 9. do 12. ure, izvzemši nedelje in praznike.

Razpis natječaja.

Usljed odluke, prihvaćene od upravnog vijeća na sjednici, držanoj dneva 22. o. m., razpisuje se natječaj na pokriće mjesta revizora kod ovog združnog Saveza.

Sa pokrićem ovoga mjesta skopćana su ova beriva:

a) Godišnja plaća od K 3900—, isplativa u jednake mjesećne pretplatne obroke.

b) Dnevnicu od K 10 za vsaki dan izbijanja iz Spljeta u poslu Saveza.

c) Putni troškovi: na parobrodima prvi razred, na željeznicama drugi razred, a za ostala putovanja 60 para po kilometru.

Revizor, osvem stručne naobrazbe, koju mora da ima, treba da zna govoriti i pisati hrvatski.

Revizor će biti imenovan za sad provizorno, za godinu dana. Iza izmaka ovega roka, moći će se š njim utvrdit služba pogodnom i za dulje vrijeme.

Rok natječaja traje do 10. oktobra 1907.

Od predstojništva Saveza, Spljet 24. avg. 1907.

Don. F. Ivanišević. I. Antićević.

Nadzorstvo Hranilnice in posojilnice v Poljčanah sklicuje po določilih zakona od 9./4. 1873 d. z. št. 70 občni zbor na 10. septembra 1907 ob 3. uri popoldne v lastni pisarni. Na dnevnem redu je konačna odločitev o sklepu nadzorstva iz seje od 5. avgusta 1907. **Ivan Volavšek**, predsednik.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Celovcu. Delniška glavnica 2,000.000 K. Rezervni zaklad 250.000 K. Podružnica v Spljetu.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkaso menic. ————— Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

po 4 in pol odstotkov

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne v-diga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Delniška družba „Alfa Separator“

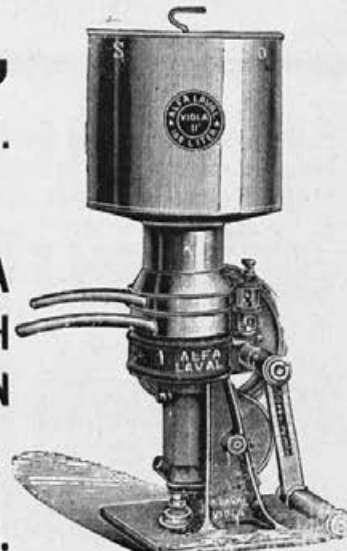

DUNAJ, XII/3,
Wienerbergstrasse št. 31.

**NAJVEČJA SPECIJALNA
TOVARNA MLEKARSKIH
PRIPRAV, STROJEV IN
== POSODE. ==**

Popolne oprave mlekarn.

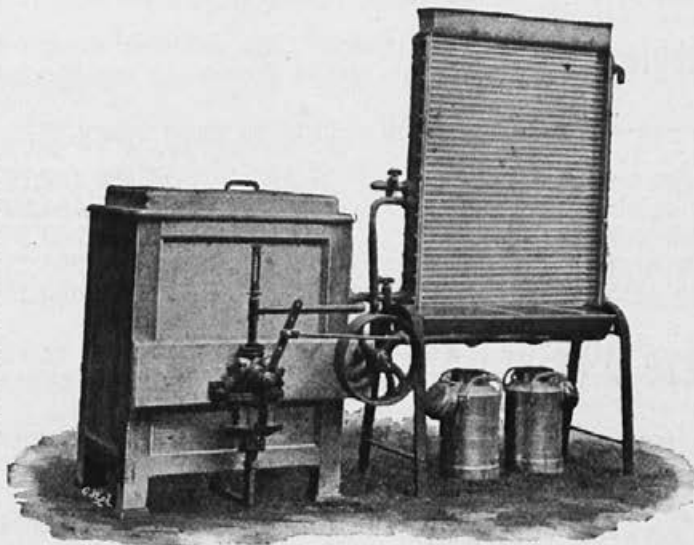
Originalni Alfa-Laval-posnemalniki model 1906

so višek popolnosti glede ostrega posnemanja in trpežnosti! Ne dajte se premotiti po navidezno ugodnih ponudbah od drugih strani, glasečih se na posnetke, in četudi so našopirjene z zapeljivim dostavkom: «sistem Alfa», temveč zahtevajte vselej izrecno le naše dosedaj neprekošene

ORIGINALNE Alfa-Laval-posnemalnice!

Hladilne naprave za nizko ohlajenje mleka po patentu Isselhard. Mleko se z lahkoto zamore ohladiti na $+1 - 2^{\circ}$ C.

Zmerna cena. Obilo priznanih spričeval.

Transportni vrči Alfa iz posebno močne jeklene pločevine, trikrat pocinjeni. Največja trpežnost. Najvišja odpornosti Poprave in novopocinjene točno in po najnižji ceni.

Zahtevajte cenik zastonj in poštnine prosto.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

razteza svoj delokrog po Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Dalmaciji ter ima namen, pospeševati razvoj zadružnega delovanja v obče ter zastopati koristi svojih članov v vsakem oziru.

Zadružna Zveza v Celju sprejema za člane vse pridobitne in gospodarske zadrug in društva kakoršnekoli vrste kakor: hranilnice in posojilnice, mlekarske in sirarske, kmetijske, konzumne in produktivne zadrug i. t. d.

Zadružna Zveza v Celju snuje in pospešuje poglavitno **slovenske kmečke Raiffeisenske** posojilnice ter kmetijske, mlekarske in druge gospodarske zadrug.

Revizijsko koncesijo t. j. pravico izvrševati obligatorično revizijo zadrug in društev po določenih zakona od 10. junija 1903, drž. zak. št. 133 je podelilo visoko c. kr. ministrstvo za notranje stvari Zadružni Zvezi v Celju z ukazom od 22. marca 1906 št. 743 ter izvršuje ista revizije po svojih strokovnjakih.

Denarna Centrala Zadružne Zveze v Celju je urejena vsem novodobnim potrebam primerno ter oskrbuje denarno spopravno med svojimi članicami.

Denarna Centrala sprejemlje denar na obrestovanje v tekočem računu ali kot hranilne vloge, katere obrestuje po najvišji mogoči obrestni meri in jih izplačuje na zahtevanje poštnoobratno. Rentni davek plačuje Zadružna Zveza sama.

Denarna Centrala dovoljuje in izplačuje zadrugam kredit v tekočem računu ali kot naložbe po kar najbolj mogoči nizki obrestni meri in kar najhitreje.

Denarna Centrala je imela prometa leta 1906 približno okroglo **15 milijonov kron** ter je ista velika dobrota za vse članice.

Vse zadrug Zadružne Zveze v Celju so imele v letu 1905:

denarnega prometa	K 189,442.907'26
čistega dobička	" 464.824'49
rezervnih zakladov	" 3,240.361'48
skupnega lastnega imetja	" 5,255.295'68
ter vseh aktiv (premoženja) skupaj	" 86,694.265'71

Zadružna Zveza v Celju je član Splošne Zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, ki izvršuje pri istej tudi obligatorično revizijo.

Zadružna Zveza v Celju je imela koncem leta 1906 učlanjenih okroglo 170 zadrug.

Zadružna Zveza v Celju je naslednica poprejšnjega društva Zveza slov. posojilnic, ki je bila osnovana leta 1882—1883. Delovanje teh korporacij in njenih funkcionarjev traja toraj že 25 let in je to najstarejša Zveza na Slovenskem in na slovanskem jugu sploh.